Է. ՏԱՐԻ 1994 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 28 ՆԱԽԱՍԱՐԴ 4383—Հ. Տ. 7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1890—Ն. Տ. 19 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1890—ՀԻՋՐ. 4 ՍԷՖԷՐ 1308 ՈՒՐԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ կամ ՄԱՍԵՐ պէտք է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
«ԱՐԵՒԵԼՔ» ՕՐԱԳՐԻ
Գալատիա, Նորատունկեան-խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آره‌وك
غزته‌سى اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

ՓԱՐՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Տարեկան	160
Կիսամեայ	80
Եռամսեայ	40
Օտար երկիրներ	200
Կիսամեայ	100
Եռամսեայ	50
Մէկ ամսեայ	28

Դուրս գրելու դիմումները, փոխադրութեան վրայ եղած հարցերը եւ տարիքի փոփոխութիւնները պէտք է գրուին հետեւեալ հասցէին

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Ի. ՊՈԼԻՍ, 7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, 1890

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԻՆՔՆԱՃԱՆԱՉՈՒԹԻՒՆ

Ամերիկացի հեղինակ մը ժամանակէ մ'ի վեր կը զբաղի Կ. Պոլսոյ հնութիւններն ուսումնասիրելու։ Կարեւոր երկ մը կը պատրաստէ, որ պիտի խօսի Կ. Պոլսոյ Բիւզանդեան հնութեանց վրայ, օսմանեան հատատութեանց վրայ, յունական նոր հատատութեանց վրայ, և ի մէջ այլոց հայ եկեղեցեաց, վարժարանաց և զանազան հատատութեանց վրայ օսմանեան մայրաքաղաքին մէջ։ Այս կարգի ուսումնասիրութեամբք պաբապեալ մատենագիր մը բնականապէս շատ տեսակցանօթութեանց կը կարօտի, զորս ուր որ ինք անձամբ չի կրնար քաղել, ուրիշներէ խնդրելու հարկին մէջ կը դտնուի։ Բայց յուսադէտ, կրցած է յունական հին և նոր հատատութեանց և յիշատակարանաց վրայ մանրամասն ծանօթութիւններ քաղել։ Օսմանեան և մահմէտական հնութեանց և աւանդութեանց վրայ ևս ճոխ հաւաքածոյ մը կարող եղած է կազմել։ Կ. Պոլսոյ Հայոց գաղթականութեան և իւր բարեպաշտական, կրթական, վարչական և մարդասիրական հիմնարկութեանց վրայ տեղեկութիւններ ստանալու հետաքրքրուած եղած է։ Այս Ամերիկացին, որ իւր հայրենակցաց տրուած ներքի անուան հակառակ՝ լուրջ և երկանամիտ աշխատասիրող մ'է, կը գանդատի թէ շատ Հայեր իրենց ազգային-եկեղեցական հատատութեանց վրայ տարբեր ծանօթութիւն անգամ չունին։ Դիմեր է ուսեալ և հանգստաւոր երիտասարդներու, որք փրանսերէն կամ անգլերէն և կամ երկուքը մէկէն կը խօսին ու կը գրեն։ Դիմեր է մայրաքաղաքիս լաւագոյն վարժարանաց ուսումնարան նորատի Հայերու, և Կ. Պոլսոյ գաղթականութեան հին և նոր հիմնարկութեանց վրայ և ընդհանրապէս հայ ազգին ու եկեղեցւոյն վրայ բաներ հարցուցեր է, յաճախ այնպիսի բաներ զորս կը կարծէ եղեր թէ հայ նախակրթարանի աշակերտ մը պարտի գիտնալ, և զարմանօք դիտեր է թէ շատ Հայեր ո՞չչափ անդէտ են իրենց վրայօք, ո՞ՀՀչափ քիչ կը ճանչեն իրենք զիրենք։ Մարդը պարզապէս դայթակղեր է տեսնելով թէ մինչ Յոյներ, երիտասարդ թէ տարիքոտ, զրագէտ թէ վաճառական, ուսումնարտ թէ թերուս, իրենց ազգին ու եկեղեցւոյն հնութեանց ու նորութեանց վրայ ծանօթութեամբք և հմտութեամբք հարուստ գտնուին մ'ունին, և իրենց առաջարկուած յունական նիւթոց վրայպէտք եղածէն աւելի տեղեկութիւններ տալու կարող և մշտապատրաստ են ամէն վայրկեան, Հայեր և այն ալ ուսեալ Հայեր, Հայ հասարակութեան իմացական ու նիւթական կարեւոր անդամներ վարանեալ կը մնան պատմական կամ հնախօսական, տեղագրական կամ աշխարհագրական ամենապարզ հարցմանց առջեւ իսկ, եւ անոնք որ բացարձակ անգիտութիւն խոստովանելու կը վարանին, մի քանի աւուր միջոց կը ինդրեն առաջարկեալ հարցմանց ո՛և է պատասխան մը բերելու համար։ Ամերիկացի հեղինակն, իբրեւ պատմութեան և աշխարհագրութեան դասատու, բաւական տեղեակ է Հայոց ազգային ու եկեղեցական հնախօսութեան, ծանօթ է հայ մատենագրութեան որչափ կրնայ լինել հայերէն չգիտցող օտար բանասէր մը։ Կը յուսար Հայերն աւելի իրազեկ գտնել, աւելի տեղեակ իրենց վիճակին, աւելի ինքնաճանաչ, ի մի բան, և իւր յուսաւորիչն ան կեղծագոյն շեշտերով կը յայտնէ։

Իրրեւ նմոյշ այն հարցմանց զորս շատ մը Հայերու ուղղէր է, և գոհացուցիչ կամ անվիճելի պատասխաններ չէ ընդուներ, մեր ի վերոյ հետեւեալները կրցանք միաբերնիս պահել։

Ո՞րն է Հայոց Կ. Պոլսոյ առաջին Պատրիարքն։

Այն Պատրիարք ո՞ր տարին անուանեցաւ Մէհէմմէտ Բ. Աշխարհակալ Կայսեր կողմէ։

Ո՞ւր էր կառուցեալ Պատրիարքական առաջին եկեղեցին։

Այն եկեղեցին ե՞րբ փոխադրեցաւ ի Գու�՝Գարու։

Դալաթիոյ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի եկեղեցին ե՞րբ հիմնեցաւ։

Բերայի Ս. Յարութեան և Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի եկեղեցիք մա՞ն կը կազմեն Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյն, թէ բոլորովին զատ եկեղեցիներ են ըստ ինքեան։

Ի Կ. Պոլիս ո՞րն է Հայոց առաջնակարգ եւ ընդարձակագոյն եկեղեցին։

Անկէ անմիջապէս ետքն եկող եկեղեցի՞ն որն է։

Ի Կ. Պոլիս Հայք նոր եկեղեցի չի՞նեցին յամին 1890 կամ 1889։

Հայք ի Կ. Պոլիս ո՞ր և քանի՞ վարժարաններ ունին։ Կ'էն մինչեւ 20 տարեկան օրիորդներ դասախարակելու համար։

Ո՞ր տարին հիմնեցաւ Եսի-Գուլէի Հայոց ազգային Հիւանդանոցն։

Հայք ուրիշ Հիւանդանոցներ, Ցիմարանոցներ, Որբանոցներ կամ Աղքատանոցներ ունեցա՞ծ են ի Կ. Պոլիս, ո՞ր, ե՞րբ, և ի՞նչ վիճակի մէջ։

Աղջկանց Որբանոցնե՞ր, քանի՞ հատ, ե՞րբ, ի՞նչ վիճակի մէջ։

Ի՞նչ դրութեամբ կը վարէին ի Կ. Պոլիս ազգային գործերն անցեալ դարուն մէջ։

Կ. Պոլսոյ Հայոց ո՞ր եկեղեցիք Յունաց հին եկեղեցեաց տեղ շինուած են։

Կ. Պոլսոյ հայ գաղթականութիւնն ամենէն առաջ մայրաքաղաքին ո՞ր կողմն, ո՞ր թաղին մէջ հաստատուած է։

Օսմանեան աշխարհակալութենէն անմիջապէս յառաջ ո՞ր՝ոչ Հայք կային ի Կ. Պոլիս։ եւլն. եւլն. եւլն.

«Այս բաները Մխիթարեան Միաբաններուն հարցուցէք», ըսեր է միամիտ Հայուն մէկն։ «Անոնք լաւ ուսումնասիրած են այդ հին բաներ»։ Ամերիկացի հնագէտն աւելի եւս զարմացեր մնացեր է։ «Ի մօտոյ Եւրոպա «պիտի վերադառնամ պատասխաններ է, «և ինձ չատ դիւրին է Վենետիկ հանդի«պելով այս բաներս իմանալ Մխիթա«եան Հայրերէն, զորս ապաքէն շատ կը «յարգեմ, և այս առթիւ հաճութեամբ «պիտի այցելեմ զիրենք։ Բայց կը «կարծեի թէ այս տարբերական բաները «գիտեն քիչ շատ մշակեալ մոքով ա«մեն Պոլսեցի Հայեր, մանաւանդ զի Կ. «Պոլիս բարձրագոյն տեղ մը կը գրա««ւէ Հայոց խմացական շարժման մէջ, «և քանի որ Ազգին մի կարեւոր մա«սին կրթութիւնն այս կեդրոնէս կը «բխի, ո՛նեմադրեի թէ Կ. Պոլսոյ Հայք «ամենէն առաջ իրենց վերաբերեալ «բաներու նկատմամբ այնչափ անդէտ «չէին կրնար լինել։»

Յոյնք, ընդհակառակն, լիովին գոհացուցին մեր ամերիկացի մատենագիրն, որ կը կարծէ թէ ամէն Յոյն այս կարգի հնագիտական, պատմական և տեղագրական ծանօթութիւնները նոյն իսկ դպրոցի մէջ կը ստանայ։

Իրօք ալ այնպէս է։

Յունաց տարբերական վարժարանք «Հելլենական վարժարանք» կը կոչուին, որովհետեւ այն վարժարանաց մէջ միայն հելլենական ուսմունք կ'աւանդուին, հին և նոր յունարէն, հելլենական պատմութիւն և աշխարհագրութիւն, ազգային-եկեղեցական հնութիւն, որովք պատանւոյն միտքը կը սնանի կ'ուռճանայ դեռ եւս ո՛չ մէկ օտար լեզուի, ո՛չ մէկ օտար ուսման չպարապած։ Մինչ մեր մէջ պակաս չեն լուսամիտ կարծուած գրիչներ որք գրաբարն և ազգային հին մատենագրութիւնն ո՛չ միայն աւելորդ այլ և վնասակար կը համարին, և հայ նոր սերնդեան ուսանելեաց կարգէն իսպառ ջնջել բաւական կը պահանջեն, Յոյնք իրենց նոր լեզուն և նոր գրականութիւնն հինէն անբաժան կը նկատեն, և կ'աւանդեն խղճի մտօք, մոռացելով ամէն բանէ առաջ հաստատարիմ Յոյներ պատրաստել և ո՛չ թէ աշխարհաքաղաքացիներ, որք պարծին իրենց ազգամիտութեամբ ազգային հին լեզուի, հին գրականութեան վրայ, սոճայիկ և եկեղեցական հին գոյութեան վրայ, տեղագրութեան վրայ, և իւրաքանչիւր մանրամասնութեանց վրայ։ Այդ տեսակ տոհմային դասախարակութիւն մը, ճշդիւ և խստիւ ըմբռնեալ և գործադրեալ անխիր ամէն յունաբնակ վայրերու մէջ, ի հարկէ կ'արտադրէ ազգային-եկեղեցական հնութեան մասին տեղեակ պարարտ միտքեր և զգայուն սիրտեր, մինչ մեր երկու սեռէ պատանիք եւ երիտասարդք աւելի ֆրանսերէն վարպետով կը սնանին, աշխարհաքաղաքացի դաղափարաց մէջ կը մեծնան, Փարիզի լեռին փողոցներու տեղագրութեան աւելի ծանօթ են— Փարիզի լրագրաց թերթօններու ընթերցմամբ— քան Կ. Պոլսոյ տեղագրութեան, քան ազգային-եկեղեցական յիշատակարանաց և անոնց հին ու նոր գրութեան։ Մերոյինք աւելի ազէկ գիտեն Լուի Ֆիլիփի ժամանակին ֆրանսական դէպքերը, քան նոյն միջոցին հայ ազգիս ներքին վարչութեան կերպն, և Նանա աւելի ընտանի անձնաւորութիւն մ'է իրենց համար քան հայ ճարտարապետն այն որ հնարքով մը շինած է Մայր-եկեղեցին։ Ընդ լուսամիտ հովանաւորութեամբ Օգոստափառ Ինքնակալին, հայ վարժարանք ազգային ու կրօնական կրթութիւն մը պաշտօն ունին տալ հայ մանկտոյն, բայց մեր պատանիք և երիտասարդք աւելի բան գիտեն օտար երկրաց վրայ քան այն գեղեցիկ ու յուսալից երկրին վրայ և Օսմ. Տէրութեան վրայ, որում կ'ապրին, և յորում ապրած են իրենց նախնիք։

Հարկ է երկարել հակադրութեանց շարքը։ Մեր ցեղային բնաւորութիւնն իսկ նուազ սեղմ է, նուազ ինքնաբուխ, նուազ ինքնաճանաչ, և հետեւապէս աւելի հակամէտ յօտարութիւն քան մեր դրացեաց բնաւորութիւնն, որոց հետ յաճախ ի կէտ կը դնենք մեք զմեզ, անտեսելով անդնդախոր վիհն խորութեան որ կը բաժնէ զմեզ։ Ամերիկացի մատենագիրն իրեն պէտք եղած ծանօթութիւնները լիուլի պիտի քաղէ՝ հաւանօրէն առանց Մխիթարեան Հարց դիմու ցաւ պատճառելու։ Բայց այս մասը մնար ամենօրեայ դասեր կ'արժէ որ անօգուտ չանցնին մեզ համար։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԻՐԵՐ

ՕՐՈՒՈՒՆ ԴԷՊԻԵՐ ԵՒ ԹՆԴԻՐՆԵՐ

Ֆրանսայ Եղեգի Կայսր անցեալ շաբթուն ի Կրոսվարտէյն (Հունգարիա) ընդունեց կաթոլիկ և օրթոտոքս հասարակութեանց, բողոքական երկու հասարակութեանց և Հրեայ հասարակութեան կողմէ ներկայացող պատուիրակութիւններն, որոց ուղերձներուն ի պատասխանի, ըսաւ իւրաքանչիւրին թէ երկրին ներքին հանդարտութիւնը պահպանելու անձնիւր որ պէտք է հոգ տանի։ Կաթոլիկ կղերի ներկայացուցչին մասնաւորապէս ըսաւ թէ եկեղեցւոյ նկատմամբ իրենց պարտաւորութիւնը պէտք է հաշտեցնեն Պետութեան նկատմամբ իրենց պարտաւորութեան հետ, ակնարկելով բողոքական ու կաթոլիկ խառն ամուսնութիւններէ ծնեալ զաւակաց մկրտութեան վերաբերեալ վէճերուն, զորս անցեալները պատճառեցին։ «Բարեկարգեալ» և «լուսաբերական» եկեղեցեաց ներկայացուցիչներուն Ն. Կ. Վեհափառութիւն ըսաւ թէ ինքզինք կը նկատէ զլիաւոր պաշտպան Աւետարանական եկեղեցւոյ, և Հրէից պատգամաւորաց ալ յոյս յայտնեց թէ հանդարտ և երջանիկ պիտի շարունակեն ապրիլ ընդ աւտարեան արքայական հովանաւորութեամբ։

—Անցեալ օր Հեռադիր մը ծանոյց թէ Պուլանժէականաց խնդիրը վերջին Դերագոյն Ատենին առջեւ յուզելու խօսք կայ, օգուտ քաղելով կարեւոր յայտնութիւններէն որք վերջերս հրատարակեցան, և որք Պուլանժէականաց դաւադրական խորհուրդներն ամէն ժամանակէ աւելի բացորոշ կ'ապացուցանեն։ Պուլանժէականները պետական դաւաճանութեան յանցանօք ի դատ կոչելու խնդիրը քննութեան առնուեր է դատական նախարարին կողմէ, և այս օրերս նախարարաց խորհրդոյ նկատառութեան պիտի ժամուցուեր։ Լրագիրք ոմանք կ'ըսեն որ եթէ Պուլանժէականաց դէմ նոր դատ բացուի, Միապետականներն և Իւզէսի Դքսուհին եւս ի դատ կոչել հարկ կը լինի, քանի որ ասոնք դաշնակցեր են Պուլանժէականաց հետ, եւ պէտք եղած դրամն հայթայթեր են։ Բայց որովհետեւ արդի նախարարութիւնը միապետական տարերաց հետ հաշտ երթալու քաղաքականութեամբ կը հետեւի, այն պատահականութեան առջեւ կարելի է ներդաշնակ ընթացք մը բռնելու պէտքն զգայ։ Պուլանժէական նոր յայտնութիւններէ կ'երեւի թէ Պուլանժէ զօրավարին Յայտարարութիւնը հրատարակուելէ յառաջ Միապետական պետերուն և մանաւանդ Պառոն Մաքոյի հաւանութեան կ'ենթարկուէին, որ անոնց մէջ պէտք եղած սրբագրութիւնները կ'ընէր, որպէս զի Պուլանժէ իբրեւ Հանրապետութեան յարեալ չերեւի միապետական ընտրողաց, որք հետեւապէս կարենան պուլանժէական ընտրելեաց քուէ տալ։

—Ուալենկոթնէ կը հեռագրուի Աթէնս թէ Միաց Նահանգաց Ծերակոյտն հաւանած է որ չափիչք ի Միացեալ Նահանգս մուծուին անմաքս։ Հելլենական արտադրութեան և վաճառականութեան համար նոր յաջողութիւն մ'է այս։

—Անգլիոյ մէջ օրուան խնդիրն են որոշմունք Արհեստաւորական Միութեանց Համաժողովոյն, որ Լիվրփուլի մէջ գումարեցաւ, և որոց դիմաւորն է օրական աշխատութեան տեւողութիւնն ութ ժամու իջեցնել փոխադարձ աշխատութեանց մէջ և տասն ժամու՝ անվտանգ և դիւրին աշխատութեանց մէջ։ Այս որոշմունք արձագանգ դտան ի Սաութէմփթըն, ուր ուշադրաւ իրողութիւնք տեղի ունեցան։ Անցեալ տարւոյ Լանտոնի նաւահանգստի բանւորաց յարուցած իրողութիւնք չեն մոռցուած, քանի որ վաճառականութեան մէջ ընդհանուր շփոթութիւն պատճառեցին։ Թոյակի խնդիրն երկրորդական է Սաութէմփթընի գործաւորաց համար։ Անոնց Գործաւորական Միութիւնն հաւասար ընդ հաւասարի կ'ուզէ բանակցիլ ծովափանց և նաւային աւազանաց հղօր տէրերուն և ընկերութիւններուն հետ, պատմելով անոնց վրայ որ Գործաւորական Միութեան անդամ չգտնուող բանւոր չգործածեն։ Լիվրփուլի Համաժողովոյն մէջ արուած որոշմանց համեմատ, զործաւորք առանձին չպիտի կրնան բանակցիլ գործատէրաց հետ, այլ իրենց Միութիւններուն կամ Ընկերութեանց միջոցաւ, որք իրենց ձեռաց մէջ պիտի կեդրոնացնեն գործաւորական բոլոր խնդիրներն ու պահանջումներն՝ հաւասարական զօրութեամբ բանակցելու համար որու հետ որ ունենան։ Իրենց չահերը լաւագոյն պաշտպանելու համար, այս Գործաւորական կամ Արհեստական Միութիւնը խիզճ չեն ըներ անհատական գործաւորաց աշխատութեան ազատութիւնը կոչնչացնել, որով Աշխատութեան և Դրամագլխոյ մէջ սատիկ պայքար մը կը ծագի։ Բայց այս վարդապետութիւն զործ ածուցաց մէջ իսկ միտհամուռ ընդունելութեան չարժանանար, և կը վախցուի թէ բուռն երկպառակութիւնք ծագին ընդ մէջ այն գործաւորաց որք իրենց Միութեանց իրաւունքը կը պաշտպանեն և անոնց որք անհատական գործաւորաց իրաւունքը կը չհատագռվեն, աշխատութեան ազատութիւնն համարելով բարեաց առաջինն։ Եւրոպայոյ ցամաքային ազգեր, որք յարդ վարժուած են անգլիացի գործաւորդասն օրինակելի դաս մը նկատել իւր խոհեմութեամբ, փորձառութեամբ և չշտապողութեամբ, ամենայն հետաքրքրութեամբ կը դիտեն այս ներքին և արտաքին վէճերն ու պայքարները որք կը յայտնին Անգլիոյ գործաւոր դասուն մէջ և այն դասուն և դրամատերաց միջեւ։

—Եւրոպիան լրագիրք կարեւորութիւն կուտան Պուլսարայի Խանին բանակը կրթելու համար ռուս սպայից նշանակման։ Ռուսիա յարդ ընիկ տարբերք բանակներ չէ կազմած ընդ ռուսական հրամատարութեամբ, ինչպէս Անգլիա բրած է ի Հնդկաստան, ուր ամբողջովին հնդիկ բանակներ կան կազմուած և կրթուած, անգլիացի զօրապետներու հրամանաց ներքեւ։ Ռուսիա միայն ռուս զօրքերով մղած է իւր պատերազմներ։ Իրաւ է որ Ռուսերու հերոսական և ասիական ստացուածոց մէջ բնիկներ մեծ թուով ընդունուած են ռուսական բանակին մէջ։ Բայց վերջին ժամանակներս ռուս կառավարութիւնը դադրեցուց Մահմէտականաց զինուորագրութիւնն ի Կովկաս, անօրինելով որ Կովկասցի Մահմէտականք դրամական փոխարինութիւն մը վճարելով չառանան այսուհետեւ։ Ի Կիպրոս Ասիա թէև թիւրքմէններ ընդունուած են ռուս բանակին մէջ, բայց ոչ այնքան բազմաթիւ որ զատ գունդեր կազմեն։ Պուխարայի բանակին կրթութիւնն եւս ձեռքն առնելով Ռուսիա ո՛չ այնքան իւր զինուորական զօրութիւնն աւելցնել կ'ուզէ որքան ցոյց տալ աշխարհին առջեւ թէ «Կեդրոնական Ասիոյ վերջին անկախ Պետութիւնն եւս մոռցաւ «է ռուսական թեւարկութեան տակ», «և բոլորովին յարած է «ռուսական Պետութեան»։ Կը յիշուի թէ վերջին տարւոյ ընթացքին մէջ ի Հնդկաստան նիզամ կոչուած մահմէտական զաղեցիկ վիհապը, Մարսորի Մահարաճան, Փունճապի իշխանք և ցեղապետք և այլ հարկատու հնդիկ իշխանապետք Անգլիոյ մասին իրենց հաւատարմութիւնը դրական ապացոյցներով հաստատեցին՝ մեծաքանակ գումարներ ընծայելով Հնդկաստանի սահմանց պաշտպանութեան, և բանակներ կազմակերպելով, սպառազինելով և անդլիական, անփորձեւ լքեալներն մըն էր, դիւրաւ ձեռք անցուելիք որս մը պիտի ըլլար։ ամէն կողմէ հալածեցիր զիս։ Աւա՜ղ, ո՛չ մէկ բանէ ազդարարուեցայ կանխաւ։ Վտանգը չէի տեսներ, թշնամին չէի տեսներ։ Զդիմադրեցի քու հրապուրանացդ եւ զիս քու գիշակեր անգղի ճանկերուդ մէջ առիր։ Ու մէկ անդամէն ամէն բան կորզեցիր ինձմէ։ հանգիստս, երջանկութիւնս, կեանքս։ Եւ կը համարձակիս ըսել թէ կը սիրես զիս։ Ըսէ՛ տեսնեմ, ինչո՞ւ կորստեան մատնեցիր զիս։

—Էլէն, կը ներեմ ձեր դրգռման, պատասխանեց դերակոմը պաղարիւնութեամբ։ Ձեր վիշտը կը մոլորեցնէ զձեզ։ կ'երդնում թէ կը սիրեմ զձեզ։

—Ձեւ հաւատար ձեր խօսքին, յարեց կոմսուհին կորովալից շեշտով մը։ արդէն, ի՞նչ վոյթս։

—Ըսել է կը յամառի՞ք ձեր որոշման վրայ։

—Այո՛։

—Կ'ուզէք մեկնի՞լ։

—Անմիջապէս։

—Անգամ մըն ալ կ'ըսեմ, ո՞ւր պիտի երթաս։

—Ձեմ գիտեր։

—Նանէդ պիտի գամ։

—Թող չեմ տար։

—Ո՞ւր կրնամ նորէն գտնել զքեզ։

—Ո՛չ մէկ կողմ։

—Ուրեմն ամէն բան վերջացա՞ծ է մեր մէջ։

—Ամէն բան։

—Թեզ հետ Բարիզէն հեռանալու յարժարելէս ետքը, չե՞ս հաւատար անձնուիրութեանս եւ սիրոյս։

—Այ բանի մը չեմ հաւատար։

—Եւ բուռն կերպով կը խորտակես զմեզ միացնող կապը։

—Սոսկալի շղթայէ մը կ'ազատիմ։

—Վերջին խօ՞սքդ է այդ։

—Այո՛։

Պ. տը Սանդաքի նայուածքին մէջ մթին փայլ մը շողաց եւ չար ժպիտ մը նկարուեցաւ շրթանցը վրայ։

—Ուրեմն մտիկ ըրէ՛, ըսաւ ձայնով մը որ յանկարծ կորուսած էր իր բոլոր քաջալերը, քիչ մը առաջ սա հարցումն ուղղեցիր ինձ։ «Ինչո՞ւ կորստեան մատնեցիր զիս»։ Պատասխանեմ ձեզ «Լասէռի կոմսը կ'ատեմ»։

Մանկամարդ կինը ջղային սարսուռ մը ունեցաւ որ իր բոլոր անդամները ցնցեց։

—Լասէռի կոմսը կ'ատէ՞ք, կրկնեց ծանր ձայնով մը։

—Այո՛, կ'ատեմ։

—Ի՞նչ ըրած է ձեզ։

—Ըրածը միաքէս չեկար բնաւ։

—Այդ չէր իմ հարցմանս պատասխանը։

—Ատելութեանս չարժառիթը գիտնալու պէտք չունիք։

—Ըսել է Լասէռի կոմսն ատելուդ համար է որ զիս ընտրեցիք իւր ձեր զոհը։

Դերակոմսը կը վարանէր պատասխանելու։

—Բայց ամէն բան յայտնելու քաջութիւնն ունեցէ՛ր, դոչեց Էլէն դողդողուն ձայնով մը։

—Լասէռի կոմսին ձեռքէն առնելով ինչ որ ամենէն աւելի սիրելի ու թանկագին էր իրեն համար, պատիւը, վրէժս լուծեցի։

—Ո՛հ, գոչեց կոմսուհին խեղդուկ ձայնով մը, դէմքը ձեռաց մէջ ծածկելով։

Վայրկեան մը մնաց անխօս։ յետոյ խուլ հեկեկանք մը արձակեց ու մրմնջեց։

—Ի՞նչ ամօթալի բա՛ն։

—Դուք բարեգեան սրահներու թագուհին, ասաղն էիք, շարունակեց դերակոմը։ կ'սքանչանային ձեր վրայ, կը փառաւորէին, կը շոյէին զձեզ։ անկարելի էր որ իմ ուշադրութիւնս չի դարձուներէիք ձեր վրայ։ Առաջին օրէն, ձեր հրաշալի գեղեցկութիւնը բուռն տպաւորութիւն մը ըրաւ վրաս և ինքներիս ըսի «Պէտք է որ Լասէռի կոմսուհին իմ ըլլայ»։ Եւ ձեր տարփանէ զմայլողաց մին եղայ, որքաներեցի ձեր առջեւ, ուրիշ շատերուն պէս որոց հագիւ ձեր գեղեցիկ աչքերէն ակնարկ մը կը շնորհէիք ու ձեր պաշտելի շրթունքներէն ժպիտ մը։ Իւրաքանչիւրս մեր դերը կատարեցինք, ես կրկնապատկելով իմ յարձակումներս եւ դուք ինքզինքիդ պաշտպանելով։ Երկարատեւ մաքառում մը եղաւ այս։ Թերեւս հաւանէի պաշարումը վերջնել ու ետ քաշուիլ, եթէ ատելութիւնս եւ վրէժխնդրութեան փափագս չըլլար։ միւս կողմէ, որքան ալ որ սիրոյ մէջ սկեպտիկեան ըլլամ, ձեր հրապոյրներուն առջեւ անզգայ չէի մնացած։ Ձեմ ըսեր թէ յիմարական տարփանք մը կ'զգայի ձեզ համար, բայց հմայուած էի եւ վայելման տենչին մատնուած։ Վերջապէս յաղթեցի։ Լասէռի կոմսին դէմ ունեցած ատելութիւնս յաղթեցած էր։

(Շարունակելի)

—)(33)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

ԷՄԻԼ ՌԻԹՊՈՒՌ

ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՆԿՈՒՄԸ

—Էհ՛, ըսաւ դերակոմսն, օրին մէկը, երբ ուզէք, դիւրաւ կրնաք գտնել զայն։

Կոմսուհին խորունկ հառաչանք մը արձակեց և գլուխն օրօրեց։

—Վերջապէս, յարեց կոմսը, չէք կըրնար այնպէս ընել որ եղածը չեղած ըլլայ։ Բայց ներեցէք ինձ ըսել թէ ձեր աղջկան հօրը ձեռամբ առնանդուին իրր աղէտ մը չեմ կրնար նկատել։ Հիմակ, սիրելիս Էլէն, լաւագոյն կերպով իրարու պիտի պատկանինք։ Ձեր կողմէն՝ սիրոյ բաժանում չիկայ, բոլորովին իմն պիտի ըլլաք։ Մեր երկունքնուս մէջտեղը գտնուելով, աղջիկնիդ ստուեր մը կը ձգէր մեր սիրոյ պայծառ հորիզոնին վրայ։ Այլ եւս հոս չէ, ուստի ամէն դժուարութիւն, ամէն նեղութիւն պիտի փարատի։ Ձեզ համար, մեծ մտահոգութիւն մը եւ մեծ պատասխանատուութիւն մը պակսեցաւ։ ինձի համար ալ տեսակ մը ազատում է։ Ա՛լ խոչընդոտ չիկայ դէմս, ազատութիւն։ Ձեր ամուսինը՝ կը մերժէ զձեզ։ ես առի, կը պահեմ զձեզ, իմն էք։ ։ ։ Ա՛հ, ինչպէ՞ս պիտի սիրենք զիրար։

Կոմսուհին գլուխը վեր առաւ յանկարծ։

—Անիծուա՞ծ եմ, ըսաւ, և դուք էք զիս ի կորուստ մատնողը։

—Ի՞նչ, հիմակ ալ զիս յանդիմանելու կ'ելլէք։

—Ո՛չ, այդ իրաւունքը չունիմ։ Բայց կեանքս խորտակուած է, և սրտիս մէջ վերք մը կայ որ երբէք չպիտի բժշկուի։ Այս իրիկուն պիտի մեկնիմ։

—Պիտի մեկնի՞ք։

—Այո՛։

—Ո՞ւր երթալու համար։

—Ուր որ քայլերս առաջնորդեն զիս։

—Բայց կը զառանցէ՞ք։

—Ո՛չ, խելքս կատարելապէս գլուխս է։ իրաւ է թէ իմացականութիւնս կորուսած էի, բայց վերստացայ։

—Ինքզինքիդ եկո՛ւր, Էլէն, գիտեմ որ կատակ կ'ընես։

—Կըսեմ թէ այս իրիկուն մեկնիլ կ'ուզեմ, ժամէ մը, այս վայրկենիս իսկ, երբ քալելու զորութիւն ունենամ, պատասխանեց մանկամարդ կինը կորուկ ձայնով մը։

—Ո՛հ, ես կրնամ արգիլել զքեզ այդպիսի յիմարական բան մը ընելէ։

—Զիս վար դնելու յանդգնութիւն ունիս։

—Այո՛։

—Ի՞նչ իրաւամբ։

—Էլէ՛ն, դու իմն ես։

—Ո՛չ։

—Ինքզինքդ ինձ յանձնեցիր։

—Իմ դժբաղդութենէս։ Ա՛հ, պէտք չունիս ինձ ըսելու թէ թշուառ կին մըն եմ, ես քաջ գիտեմ զայդ։

—Էլէ՛ն, դու կը սիրես զիս։

—Ես աշխարհի վրայ միակ արարած մը կը սիրեմ, իմ աղջի՛կս։

—Եւ սակայն զիս ալ կը սիրես։

—Բան մը չեմ գիտեր։

Պ. տը Սանդաք պատուեց իր սեւ յօնքերը։

—Գէթ համարձակախօսութիւն մըն է այս, ըսաւ կեղծ ժպիտով մը։

Եւ վայրկեան մը կանգ առնելէ յետոյ, շարունակեց։

—Բայց ե՛ս, ե՛ս կը սիրեմ զքեզ։

Կոմսուհին ոտքի ելաւ, նայուածքը բոցավառ։

—Կը սուտե՛ս, գոչեց։

Դերակոմսը բարկութեան շարժման ձեւ մը առաւ։

—Ո՛հ, յարեց կոմսուհին, կը սուտես։ Այս վայրկենին ներսիդիս ձայն մը կայ որ այսպէս կ'ըսէ ինձ։ Ես պարկեշտ մարդու մը, պատուաւոր մարդու մը անունը կը կրեմ։ մայր էլ ու կը սիրէի զաւակս։ եթէ դու ալ զիս սիրած ըլլայիր, պարոն, ամուսնոյն չէիր դպչիր, մայրն յարգած կ'ըլլայիր։ եթէ զիս սիրած ըլլայիր, ոտքերուս տակ փորած չէիր ըլլար, դանդաղարար, քստմնելի յամառութեամբ, այն ահռելի անդունդը որուն խորը գլորեցայ։ Դու տեսար թէ Լասէռի կոմսուհին՝ որ անկարծած, անփորձեւ լքեալներն մըն էր, դիւրաւ ձեռք անցուելիք որս մը պիտի ըլլար։ ամէն կողմէ հալածեցիր զիս։ Աւա՜ղ, ո՛չ մէկ բանէ ազդարարուեցայ կանխաւ։ Վտանգը չէի տեսներ, թշնամին չէի տեսներ։ Զդիմադրեցի քու հրապուրանացդ եւ զիս քու գիշակեր անգղի ճանկերուդ մէջ առիր։ Ու մէկ անդամէն ամէն բան կորզեցիր ինձմէ։ հանգիստս, երջանկութիւնս, կեանքս։ Եւ կը համարձակիս ըսել թէ կը սիրես զիս։ Ըսէ՛ տեսնեմ, ինչո՞ւ կորստեան մատնեցիր զիս։

—Էլէն, կը ներեմ ձեր դրգռման, պատասխանեց դերակոմսը պաղարիւնութեամբ։ Ձեր վիշտը կը մոլորեցնէ զձեզ։ կ'երդնում թէ կը սիրեմ զձեզ։

—Ձեւ հաւատար ձեր խօսքին, յարեց կոմսուհին կորովալից շեշտով մը։ արդէն, ի՞նչ վոյթս։

—Ըսել է կը յամառի՞ք ձեր որոշման վրայ։

—Այո՛։

—Կ'ուզէք մեկնի՞լ։

—Անմիջապէս։

—Անգամ մըն ալ կ'ըսեմ, ո՞ւր պիտի երթաս։

—Ձեմ գիտեր։

—Նանէդ պիտի գամ։

—Թող չեմ տար։

—Ո՞ւր կրնամ նորէն գտնել զքեզ։

—Ո՛չ մէկ կողմ։

—Ուրեմն ամէն բան վերջացա՞ծ է մեր մէջ։

—Ամէն բան։

—Թեզ հետ Բարիզէն հեռանալու յարժարելէս ետքը, չե՞ս հաւատար անձնուիրութեանս եւ սիրոյս։

—Այ բանի մը չեմ հաւատար։

—Եւ բուռն կերպով կը խորտակես զմեզ միացնող կապը։

—Սոսկալի շղթայէ մը կ'ազատիմ։

—Վերջին խօ՞սքդ է այդ։

—Այո՛։

Պ. տը Սանդաքի նայուածքին մէջ մթին փայլ մը շողաց եւ չար ժպիտ մը նկարուեցաւ շրթանցը վրայ։

—Ուրեմն մտիկ ըրէ՛, ըսաւ ձայնով մը որ յանկարծ կորուսած էր իր բոլոր քաջալերը, քիչ մը առաջ սա հարցումն ուղղեցիր ինձ։ «Ինչո՞ւ կորստեան մատնեցիր զիս»։ Պատասխանեմ ձեզ «Լասէռի կոմսը կ'ատեմ»։

Մանկամարդ կինը ջղային սարսուռ մը ունեցաւ որ իր բոլոր անդամները ցնցեց։

—Լասէռի կոմսը կ'ատէ՞ք, կրկնեց ծ

տական հրամատարութեան ներքև դնելովնոյն հայրենասիրական և հաւատարմական նպատակաւ։ Այս անգլիասէր ցոյցեր բնականապէս ահաճուութեամբ դիտուեցան ի Ռուսիա, ուր համոզում կայ թէ Ռուսիոյ կողմէ հրաւէր մը Հնդկաստանի բնիկ իշխաններուն և ժողովուրդներուն՝ բաւ է խորտակել անգլիական յոյսերն և ակնկալութիւնները իրենց Հնդկաստանի տիրապետութեան զօրութեան ու տեւականութեան վրայ։ Պուխարայի բանակն իւր հրամանաց ներքեւ առնելով, Ռուսիա Հնդկաստանի իշխանաց հաւատարմական ցոյցին հանդէպ հակացոյց մը կազմել խորհած է։ Պուխարայի բանակը թոյլ և տկար մարմին մ'է, բայց Պուխարացիք Կեդր. Ասիոյ ինքնուրոյն ազգութեանց մէջ ամենէն բազմաթիւն են, և միշտ անուանի եղած են իրենց կրօնական զգացմանց սաստկութեամբ։ Կեդր. Ասիոյ ուղեւորք կ'ըսեն որ եթէ վտանգ մը սպառնայ ռուսական իշխանութեան ի Կեդր. Ասիա՝ Պուխարայի կողմէ եթէ կընայ գալ, Պուխարացւոց շարժմամբ մը, բայց հիմա Ռուսիա Պուխարացիներն ուրիշ բանով զբաղեցնելու միջոցը գտաւ։

—Անգլիա և Ֆրանսա, Աֆրիկէի մասին իրենց բանակցութեանց մէջ, վերապահած էին Աֆրիկեան Տրիպոլոյ հարաւակողմին վրայ Օսմ. Տէրութեան իրաւունքներն։ Այժմ Թուրքիոյ, Ֆրանսայի և Անգլիոյ միջև բանակցութիւնք կը կատարին՝ այն կողմէ օսմ. ազդեցութեան շրջանակը սահմանագծելու համար, որպէս զի ապագայ վէճի նիւթ չմնայ։

ՀՌՈՄ, 17 սեպտ.—Եւմնական նախարարին հրաժարականն ընդունուեցաւ, և արքայական գանձուն նախարարին յանձնուեցաւ առժամապէս վարել անոր պաշտօնը։

ԼԻՍԱՌՆ, 17.—Փորթուկալի նախարարութիւնն հրաժարեցաւ։

ՍՈՖԻԱ, 17.—Հինգ օրէ ի վեր դրեթէ անընդհատ անձրեւք կը տեղան ընդ համայն Պուլկարիա։ Սոֆիայէ մեկնած կառախումբք և թղթատարք ետ դարձան։—Իշխանը Վառնայէ Վիտին և Քուլա գնաց։

ՊԵՐԼԻՆ, 17.—Նոր Տեյչէ Ալգ. Զայթունգ, ծանուցանելով Ֆրանսէ Եոզեֆ Կայսեր այցելութիւնը Վիլհելմ Կայսեր, կ'ըսէ թէ այու նոր հաստատութիւն մը կը տրուի երկուց վեհապետաց մտերմական յարաբերութեանց։ «Գերմանիա և Աւստրիա, մտերմական կապերով միացեալ և դաշնակցեալ ընդ Իտալիոյ, խաղաղութեան հաւատիք կ'ընծայեն ամէն ազգերու Պալթիկ ծովէն մինչեւ Ադրիական ծով»։

ԼՈՆՏՈՆ, 18. (Ա. Հ. Գ.)—Թէեւ Անգլիոյ Դրամատան դրամագլուխ սակը պաշտօնապէս անփոփոխ կը մնայ տակաւին, բայց Դրամատան Վարիչ Խորհուրդն այսօր որոշեց 5 0/0է պակաս սակով գործ չընդունիլ ցնոր անօրինութիւն, (դրամական հրապարակին անձկանալուն պատճառաւ)։ Արտաքոյ Դրամատան (հրապարակի վրայ,) դրամագլուխի սակն է 4½ 0/0։

ԱԶԳԱՑԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀՄԱՆՑ ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Այս աւուր Թարգէ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ։

Ցունաց և Հայոց Պատրիարքարանները առանձնաշնորհմանց խնդրոյն քննութեան համար կազմեալ յանձնաժողովն, հինգերորդ անգամ ըլլալով երէկ ի նիստ գումարեցաւ եպարքոսական պաշտօնատան մէջ ընդ նախագահութեամբ Դատական նախարար Վսեմ. Բիգա փաշայի։ Բաց ի սոյն յանձնաժողովոյ անդամներէն, որք են արտաքին գործոց նախարարութեան խորհրդական Վսեմ. Յարութիւն փաշա, Վսեմ. Սակա փաշա, Պէյլիկճի Բայիթի էֆէնտի և Կրօնական գործոց տնօրէն Զիվեր պէյ, երեկի նստին ներկայ գտնուեցան նաեւ Լիգաֆի նախարար Վսեմ. Զէյնի փաշա և դատական նախորդ նախարար Վսեմ. Ճէվտէթ փաշա։

Ցունաց և Հայոց Ամեն. Պատրիարքունք թէեւ Բարձ. Մեծ-Եպարքոսին կողմէ յատուկ թէզքերէով հրաւիրուած էին սոյն նստին, սակայն Ցունաց Պատրիարքը չէր կրցած գալ, իսկ Հայոց Պատրիարքը պատասխանած էր թէ հիւանդութեան պատճառաւ չ'պիտի կրնայ ներկայ գտնուիլ։

* * *

Ըստ մասնաւոր տեղեկութեանց Մանդէօսի, Դատական նախարարութիւնն հրաւէր ուղղէր է Հայ Հռոմէականաց Պատրիարք Ազարեան Դերապետեանին և Հայ Բողոքականաց ազգապետ Ագն. Պոյաճեան Յակոբ էֆէնտիին՝ ներկայ գտնուիլ Ցանձնաժողովոյ յառաջիկայ նստին, Հայոց և Ցունաց Պատրիարքարանաց առանձնաշնորհութիւններուն վրայ ինչ ինչ բացատրութիւններ տալու համար որոց պէտք ունի Ցանձնաժողովը։

—Դարձեալ Մանդէօ. գրոյց մը կը յիշէ թէ յանձնաժողովոյ պաշտօնին վերջ պիտի տրուի, ի մասին Ցունաց եկեղեցական գործերուն, և կամ նոր կազմակերպութիւն մը պիտի տրուի անոր, յատկապէս աշխարհական եւ եկեղեցական յոյն անդամոց, որպէսզի սոնք կարենան տալ պէտք եղած լուսաբանութիւնը զոր իւր անկողմնակալութեամբ կը փնտռէ Ցանձնաժողովը։ Իւր կազմակերպութեան արդի վիճակին մէջ, կը յարէ մեր Դալթիոյ պաշտօնակից, Ցանձնաժողովը զուրկ է այս պայմաններէն, որով իւր աշխատութիւնք խոչընդոտներու կը հանդիպին և ամուլ կը մնան։

Կը յիշուի թէ Ցնտեսական խորհուրդը Դալմաթիոյ եկեղեցւոյն նախորդ թագային յանձնաժողովոյ մատակարարութեան հաշուոց վաւերացման համար հաշուետուփարաց Պատրիարքարան ղրկուին յանձնարարած էր Կեդրոնական Վարժարանի խնամակալութեան, առ որ խնամակալութիւնը պատասխանած էր թէ հաշուետուփարաց քննութիւնը պէտք է ի ներկայութեան խնամակալութեան և Դալմաթիոյ խորհրդարանին մէջ կատարուի։ Այս առթիւ բանակցութիւնք կատարուած էին Ցնտեսական խորհրդոյ, Քաղաքական ժողովոյ և Կեդրոնական վարժարանի խնամակալութեան միջև։

Արդ, կը լսենք թէ Ցնտեսական խորհուրդն որոշած է որ Պատրիարքարանի համարակալ Հաճեան եղեւագը էֆէնտին Ղալաթիոյ խորհրդարանն երթայով քննէ այդ հաշուետուփարները։

Քաղաքական ժողովոյ անդամներէն Ազն. Յովհաննէս էֆէնտի Լսաեան ևս հրաժարական տուած է։

Վսեմ. Պ. կարապետ եղեանց երէկ Մաքրիգիւղ երթայով այցելութիւն տուաւ Ամեն. Ց. Խորէն Ս. Պատրիարք Հօր։ Յետոյ այցելեց Ս. Փրկչեան Ազգ. Հիւանդանոցը որուն բոլոր յարկերը շրջեցաւ և աչքէ անցուց նորակառոյց հիւանդանոցին չէնքը։

Յետոյ, Ազգ. Պատրիարքարան դընաց ուր ընդունուեցաւ Դեր. Փոխանորդ հօր կողմէ եւ այցելեց դիւանատուններն։ Պատրիարքարանէն ելլելով Պ. Եղեանց Երուսաղեմատուն դնաց և այցելութիւն տուաւ Դեր. Սիմէոն Սրբազանին։

Ամենուրեք Պ. Եղեանց ընդունուեցաւ արժանավայել պատիւներով։

Երէկ հանդիսաւոր կերպիւ տեղի ունեցաւ ի Խասգիւղ, հանդուցեալ Ֆրէնկեան Գրիգոր էֆէնտիի յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը Ս. Սահմանոց եկեղեցւոյ մէջ՝ ի ներկայութեան հայ և օտարազգի բազմաթիւ յուզարկաւորաց, դլխաւորաբար սեպհականական և վաճառականաց դասէն։

Հանդիսին կը նախագահէր Դեր. Գարեգին եպիսկոպոս Սրմանձեանց՝ իւր շուրջն ունենալով Արժ. Յակոբ Աշոտ և Վահան Տէր Յակոբեան Մ. վարդապետներն և Խասգիւղ ու Պալատու քահանայից դասը։ Դամբանականը խօսեցաւ Դեր. Սրմանձեանց, սրտառուչ բանիւք ի վեր հանելով ողբացեալ հանդուցելոյն ընտիր բարեմասնութիւններն որոցմով փայլած էր իրրեւ պատուական և դրօրվագութիւր, օրինակելի ամուսին, իրրեւ պարկեշտ և գործունեայ քաղաքացի։ Չքնաղ յատկութիւններ որք զինքն իրաւամբ համակրելի կաղուցած էին ազգային և հաւասարապէս օտար դասուց մէջ։ Հանդուսեան Աւետարանը կարդաց Արժ. Արծրունի ալեզարդ քահանայն որոյ վաղեմի և սրտակից բարեկամն էր հանդուցեալն և այս առթիւ կարի յուզեալ և սրտառուչ բանիւք՝ հակիրճ դամբանական մը ալ ինքն խօսեցաւ, օրհնելով իւր բարեկամին յիշատակն և մաղթելով հանգիստ յաւիտենական։

Թափորին առաջէն կը տարուէին տասնի չափ պսակներ զորս իրր վերջին և տխուր տեսակցեայ իրենց սիրոյն՝ ուղարկած էին Վսեմ. Տքթ. Տիգրան փաշա Փէչեվանցեան, Տեարք Ալթունեան Տիւրրիք, Դեղրդ Փէչեվանցեան, Գալֆեան Որբանոց, Օ. Թ. Զիվան, Ա. Եօանիսի, Ռ. Քափլա, և այլք։

Խասգիւղի նաւամատոյցէն դագաղը փոխադրուեցաւ Այվան-Սէրայ եւ անտի յատուկ կառքերով Էտիրնէ-Գարբուի դերեզմանատունն ուր կատարուեցաւ թաղման արարողութիւնը։

ԱԶԳ.—Գատրգիւղի Արամեան վարժարանի նախակրթարանին համար մանկավարժի մը պէտք կայ, շաբաթը ամսականաւ։ Փափաքողք կը հրաւիրուին դիմել յիշեալ վարժարանի տեսչութեան։

* * *

Ուրիշ կարեւոր թաղի մը ազգ. վարժարանի նախակրթարանին համար եւս համանման պաշտօնէի մը պէտք կայ։ Դիմել ի խմբագրատուն Արեւելքի։

Վաղը «ԱՐԵՒԵԼՔ» չպիտի հրատարակուի Ս. Աստուածածնայ Ննդեան տօնին պատճառաւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՈՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ ԱՍՏԻՃԱՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Մաքսային ժողովոյ պատուակալ անդամ անուանեցաւ Ճէլալ պէյ, նախորդ հաշուակալ Բաթանիի տրոց վարչութեան։

Դարասիի ընդհանուր դատախազի օգնական անուանեցաւ Խոտ պէյ, ընդհանուր դատախազի օգնական Լազիսթան դաւառին։

Լազիսթանի ընդհանուր դատախազի օգնական անուանեցաւ Շեվքեթ էֆէնտի, առաջին քարտուղար վերաքննիչ ատենին Տրապիզոնի։

Սալիսէի ասոիճան տրուեցաւ Բ. Դրան թարգմանութեանց սենեկի քարտուղարներէն Ֆասլէտտին Նիհատ պէյի և Բէսօթէնճէի օսմ. հիւպատոսարանին պատուակալ քանչելեր Դատրի պէյի։

Առաջին կարգի Շէֆգաթ պատուանշան տրուեցաւ կայս. Թիկնապահ Ֆէրիդ Հոպէ փաշայի կնոջ։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Ռուսիոյ Կայսեր սենեկապետներէն Պ. Ալէքսանդր Վէսթմանի, որ երբեմն մայրաքաղաքիս ռուսական դեսպանատան առաջին քարտուղարի պաշտօնը վարած և այժմ Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան մէջ պաշտօնի մը կոչուած է։

Երկրորդ կարգի Շէֆգաթ՝ մայրաքաղաքիս ռուսական դեսպանատան նախորդ թարգման Պ. Արպուղոֆի կնոջ՝ Տիկին Սոֆի Արպուղոֆի։

Հինգերորդ կարգի Մէճիտիէ՝ ֆրանսական դեսպանատան դավաս Հասան Թահսին էֆէնտիի։

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Բարձ. Մեծ-Եպարքոսն երէկ Բ. Դուռն երթալուն՝ իւր քով հրաւիրեց Ներքին գործոց Վսեմ. նախարարն և պահ մը խորհրդակցեցաւ ինչ ինչ կարեւոր խնդրոց վրայ։

Խորհրդակցութեանց աւարտումէն յետոյ աւստրիական դեսպանատան խորհրդականն եկած ըլլալով, Բարձ. Մեծ-Եպարքոսը պահ մը տեսակցեցաւ անոր հետ։

—Ֆրանսական դեսպան Մոնդէպէլլօ կոմսը երէկ Բ. Դուռն երթալով, տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին, Արտաքին գործոց Վսեմ. նախարարին և Վսեմ. խորհրդականին հետ։

—Քարանթինեներու ընդհանուր քննիչ Գոչոնի էֆէնտի երէկ Բ. Դուռն երթալով Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին ու Արտաքին գործոց Վսեմ. նախարարին ներկայացաւ և իւր պաշտօնին վերաբերեալ ինչ ինչ հրամաններ ստացաւ։

ԹԷՎՖԻՔ ՓԱՇԱ

Պերլինի օսմ. դեսպան Թէվֆիք փաշա երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին ու Արտաքին գործոց Վսեմ. նախարարին հետ։

Թէվֆիք փաշա յառաջիկայ շաբաթ իւր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի ի Պերլին։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տիարպէքիրէն եկած հեռագրոյ մը նայելով, սեպտեմբեր կին Մարտինի, Ճէզիրէի ու շրջակայ գիւղորէից մէջ հնտասխի որ և է դէպք պատահած չէ։

Հալէպէն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ սեպտեմբեր 4էն մինչեւ 5րդ օրը ժամ 10 հնտասխի հինգ դէպքեր և երկու մահեր պատահած են։

Հնտասխն Հալէպ քաղաքին մէկ թաղերուն մէջ ևս ճարակելով մահեր պատահեր են։ Քաղաքը շղթայի ներքև առնուած է։

—Մալթայի և Ալճէրիոյ իշխանութիւնք քարանթինա որոշած էին Տրիպոլսէն գացող նաւերուն համար։ Այդ նահանգի իշխանութեանց կողմէ հրատարակեալ գիտցութեանց վրայ, թէ ո՛ր և է հիւանդութիւն չիկայ, Մալթայի կառավարութիւնը վերուցեր է իւր քարանթինան։ իսկ Ալճէրիոյ քարանթինան վերցուած չէ տակաւին։

ՍԿԻՏԱՐԻ ՆՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐԻՉԸ

Սկիւտարի նորընտիր կառավարիչ Մաշուք պէյ երէկ կայս. պալատ դընաց և իրեն յանձնուած այս նոր պաշտօնին համար շնորհակալութիւն յայտնեց։

Կայս. պալատէն ելնելով, Մաշուք պէյ Բ. Դուռը դնաց և տեսակցեցաւ Ներքին գործոց Վսեմ. նախարարին հետ, անտի Ոստիկանութեան Դուռը դնաց և նախարար Նազիմ պէյի հետ տեսակցիլէ յետոյ ներկայ գտնուեցաւ ոստիկանութեան վարչական ժողովոյ նիստին։

ՈՂՈՂՄՈՒՆՔ Ի ՃԻՍՐԸ ՄՈՒՍԹԱՖԱ ՓԱՇԱ

Ադրիանուպոլսէն 6 սեպտեմբեր թուականաւ կը գրեն թէ մէկ քանի օրէ ի վեր տեղացած յորդահոս անձրեւներու առաջ բերած հեղեղներն տնոյս 5ի երեքշաբթի առաւօտը ժամ 3ին Ճիսրը Մուսթաֆա Փաշայի մէջէն անցնելով դեռահները յանկարծակի արտասովոր կերպիւ յորդեր և այդ գիւղաքաղաքը կազմող 500է աւելի տուներ, խաներ եւ խանութներ կոր ծաներ են։ Երկու մզկիթ, ղինուորական հիւանդանոցն ու հետեւակ զօրաց զօրանոցն եւս ջուրերու մէջ մնացեր են։ Մարիցա գետին ջուրերը մինչև Ադրիանուպոլիս քիր տարեր են բազմաթիւ տուներ, դոյքեր, անասնոց դիակներ եկեր, որոց մէջ կը գտնուին եղեր մարդու մը դիակն երեք տարեկան տղու մը դիակը դրկած։

Ճիսրը Մուսթաֆա Փաշայի հաղարաւոր բնակիչք անպատսպար մնացած են։ Եղած վնասը 400,000 ոսկիէն աւելի է, կ'ըսուի։

Այդ գիւղաքաղաքէն դատ ողողուած են նաեւ դեռահներու եղերքը գտնուած Տիմիթրիչիֆ և Մբսրանը գիւղերը։ Կ'ըսուի թէ տասներկու տարի առաջ եւս այդ տեսակ ողողում մը պատահեր է։

Ադրիանուպոլսոյ կուսակալութիւնն անմիջապէս վրաններ, պաքսիմաթ և այլն ղրկած է ի Ճիսրը Մուսթաֆա Փաշա։

* * *

Վեհ. Սուլթանն իմանալով Ճիսրը Մուսթաֆա Փաշայի ողողումն, ուրկից բազմաթիւ անձինք վնասուած են, հրամայած է իւր մասնաւոր Արկղէն հինգ հարիւր ոսկի շնորհել ի Նը-պատ տարաբաղդ ողողելոց։

Ն. Վեհափառութեան այս շնորհը ծանուցուած է Ադրիանուպոլսոյ կուսակալութեան։

* * *

Արեւելեան երկաթուղեաց ընկերութիւն երէկ իրիկուն հետեւեալն հաղորդեց մեզ.

Մուսթաֆա Փաշայէն հասած տեղեկութեանց նայելով, անձրեւներն այնքան սաստիկ եղեր են որ գիւղին բազմաթիւ տուներ փլեր և ջուրերէն քշուեր են։

Բազմաթիւ անձինք խեղդուեր են։ Երկաթուղւոյ գծին նորոգման աշխատութիւնք փութով առաջ կը տարուին և կ'յուսացուի թէ վաղը (այսօր, ուրբաթ) կարելի ըլլայ կատարել ուղեւորաց և թղթատարական պայուսակաց փոխադրումը։

Այս առաւօտ եւս հետեւեալ նոր զեկոյցն ստացանք երկաթուղեաց ընկերութենէն.

Գծին նորոգման աշխատութիւնք բաւական յառաջացած ըլլալով, Մուսթաֆա Փաշայի եւ Հարմանլըի միջեւ հաղորդակցութիւնք պիտի սկսին այս իրիկուն, ուղեւորք եւ այլք ամենէն աւելի ՀԱՍԱՏԱԼ տեղը կառախումբէն իջուցուելով եւ փոխադրուելով։ Հետեւաբար յայտնեալ ուղեւորք եւ թղթատարական պայուսակք վաղն առաւօտ մայրաքաղաքս կը հասնին։

Սովորական կառախումբերու միջոցաւ թղթատարական հաղորդակցութիւնք պիտի վերսկսին այս իրիկուն։

ՆԱԻԱՐԵԱՒ

Վաղը, շաբաթ, Մօտայի ծովախորշին մէջ շքեղ հանդիսաւ տեղի կունենայ մեծ նաւարշաւն որ կազմակերպուած է ընդ բարձր հովանաւորութեամբ Վեհ. Սուլթանին։

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ

Ապահովագրական անդլ. ընկերութիւնք որք մեծամեծ վնասներ կրած էին Սկլանիկի վերջին հրդեհէն, իրենց գործողութիւնները դադրեցուցեր են այդ քաղաքին մէջ։ Քոնը և Լէոթոլէրը փակեր են իրենց մասնաճիւղերը։ Ռոսչիլտ իր գործերը թողեր է անգլ. Ֆինիսին։ Տեղական լրագիր մը կրսէ սակայն թէ այս վերջինը գժուարութիւններ կը յարուցանէ եղեր վնասուց հատուցման համար։

«ՆԻՄԼԻԹ ԽԻՏՍ» ՇՈՒՆԵՆԱՒ

Զրոյց մը շրջած էր թէ Քարամանեան տեսարց սեպհականութիւն եղող Նէֆէնը Խոտ շունեանն (Երբեմն Մոս.), Հիճազէն ուխտաւորներ առնելով վերադարձած պահուն Կարմիր ծովու մէջ պաղլեղի ժայռերու զարնուելով ընկղմեր է և թէ բոլոր ուղեւորք, նաւապետք և նաւաստիք ծովամոն եղեր են։

Հէֆէֆոֆ հեռագրելով այս լուրը, կ'ըսէ թէ Նէֆէնը Խոտ այդ տեսակ արկածի մը զոհ գնացած չէ, այլ, 6 սեպտ. թուականաւ Մախսուսէի վարչութեան Սիւէզի գործակալին կողմէ Գարամանեան ընկերութեան ուղղեալ հեռագրոյ մը նայելով՝ Թարսինա կը գտնուի քարանթինայի պայմանաժամն աւարտելու համար։

Ուրիշ հեռագիր մը եւս կը ծանուցանէ թէ շունենաւը թէեւ երեսնորեայ քարանթինան աւարտեր է, սակայն ուխտաւորաց մէջ նորէն հնտասխի դէպքեր պատահած ըլլալով, քարանթինայի պարմանաժամն աւելցուեր է։

Պ. ՕՊՈՒԱՆՈ

Ռէժիի ընդհանուր տնօրէն Պ. Օպուանս, որ անցեալ օր Գարաքէօյի կամուրջին վրայ յարձակում մը կրեց Պէնտա անուն մարդու մը կողմէ, երեկ կաս. պալատ դնաց և ընդհակալութիւն յայտնեց այդ դէպքին առթիւ Վեհ. Սուլթանի կողմէ ցոյց տրուած արդարասիրութեան համար։ Պ. Օպուանս այս առթիւ արժանացաւ Վեհ. Սուլթանի մասնաւոր մեծարանաց։

Ոստիկանութեան նախարար Նազիմ պէյ անձամբ կը հարցաքննէ Պէնտան։ Պ. Օպուանս եւս մէկ քանի անգամ ներկայ գտնուած է այս հարցաքննութեանց։ Թէ՛ Պ. Օպուանս և թէ Պէնտա աւստրիական հպատակ ըլլալով, աւստրիական դեսպանատան թարգմանին պահանջման վրայ՝ Պէնտա դեսպանատան պիտի յանձնուի։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒՄ ՄԸ

Անտոն խան Ռիֆատճեան անուն անձը որ պարսիկ կառավարութեան կողմէ մայրաքաղաքս ղրկուած էր իրաւարարութեան թղթատարի մը մէջ յիշեալ կառավարութիւնը ներկայացնելու համար, ձերբակալուեր է։ Անտոն խան, որ կ'ըսուի թէ պարսկական մաքսատանց տնօրէնն է, քանի մը ժամ բանտը մնալէ յետոյ, արձակուեր է երաշխաւորութեամբ։

Այս ձերբակալման վրայ զանազան զրոյցներ կը լսուին, սակայն ստոյգ բան մը յայտնի չէ տակաւին։

(Ռաֆայել)

ԴՈՂԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Կը յիշուի թէ մայրաքաղաքիս դեսպանատանց և հարուստ տանց ոմանց խուսափներէն ու սպասաւորներէն կազմեալ դողերու ընկերութիւն մը երեւան եկած էր որք գողցուած նիւթերը կը բաժնէին իրենց մէջ։ Հաստատուած է թէ այս ընկերութիւն, որ կէօչէնան Վսեմ. Յակոբ էֆէնտիի տան մէջ կատարուած գողութեան առթիւ բացուած քննութեամբ երեւան եկած էր, տարիներէ հետէ գոյութիւն ունէր, և թէ յիշեալ գողութեան գլխաւոր հեղինակը Խըրուսթ մըն է եղեր որ Թարապիոյ ֆրանսական դեսպանատան ծառայութեան մէջ կը գտնուէր նօսյլի մարդիպն օրէն։ Այս առթիւ Բերայի լըրագիր մը կը յիշեցնէ թէ, այդ թուականին, ձմրան գիշեր մը, յիշեալ դեսպանատան պարտիզպանապետը, Բորթուգալ Բէթրի, Թարապիոյ սրճարանի մը մէջ իր բարեկամներէն բաժնուած էր դեսպանատուն դառնալու համար, բայց այլ ևս երեւան եկած չէր, հակառակ ոստիկանութեան ու դեսպանատան բոլոր խուզարկութեանց։ Կ'ենթադրուի թէ այդ անյայտացման ու այս գողերու ընկերութեան արարքներուն մէջ յարակցութիւն մը դտնուած ըլլայ։

ՄԱԽՍՈՒՍԷԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Մախսուսէի վարչութիւնը բանակցութեան մէջ է Օսմ. կայս. Պանքային հետ, 30,000 ոսկւոյ փոխառութեան մը՝ կնքման յաման։ Այս գումար պիտի յատկացուի յետնեալ թուական, հանգամանոյ պարտուց և այլ վճարմանց։ Մախսուսէի վարչութիւնը երբ երաշխաւորութիւն ցոյց կուտայ կղզիներու, Դարդգիւղի և Մուտանիոյ շրջանաւուց հասոյթը (ծախքերը զեղչելէ յետոյ։)

Օգոստոս ամսոյ մէջ Մախսուսէի վարչութեան հասոյթք 9000 ոսկի եղած են, այսինքն 1000 ոսկի պակաս նախորդ տարւոյ միեւնոյն ամսոյ հասոյթէն որ էր 10,000 ոսկի։

Պ. ԺԱՐՕՋԼՆՈՒԻ

Մայրաքաղաքիս ֆրանսական դեսպանատան հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ առաջին քարտուղար Պ. Ժարօղլնոքի, որ ազեաց հիւանդութենէ կը տառապէր, մեռեր է Զուլիցկրիոյ մէջ։ Պ. Ժարօղլնոքի 35 տարեկան էր, բազմահմուտ և ազնիւ անձ մըն և յոյժ յարգելի և սիրելի՝ Բերայի օտար դաղթականութեանց և մասնաւորապէս դեսպանական մարմնոյն։

Վճռաբեկ ատենի առաջին նախագահ Էօմէր Ֆէհմի էֆէնտի, որ երկու ամսէ ի վեր հիւանդ էր, բոլորովին ապաքինած ըլլալով երէկ իւր պաշտօնատեղին գնաց։

—Երէկ առաւօտ Գասրմ Փաշայի առվեւ Թէրսանէի մակոյկ մը ընկղմեցաւ եւ մէջը գտնուող երեք մարդերէ մին խեղդուելով երկուքն ազատուեցան։

—Քաղաքապետութեան արմտեաց պաշտօնեայներէն Մէհմէտ էֆէնտի կեղծ գըրոշմ գործածած ըլլալով, հարցաքննութեան ենթարկուած է և մէկ քանի օրէն ընդհանուր դատախազութեան պիտի յանձնուի։ Աւստրիացի փորագրիչ մը ևս ձերբակալուած է իրրեւ մեղսակից Մէհմէտ էֆէնտիի։

—Կրսուի թէ Պոլսոյ նամակատունը պիտի փոխադրուի ի Պահէճ Քաւրու Շէյխիւլ-Իսլամ խան։

—Գարիպալի և Եագմըրի կղզիներն անցեալ օր կարկուտ տեղալով այդ հնարուն մեծ վնաս պատճառած է։ Կ'ըսուի թէ 70.000 օխայի չափ խաղող վնասուեր է։

—Անցեալ օր Կէլիսլոլուէն եկող ուղեւորք պատմած են թէ հուկիթի խոշորութեամբ կարկուտ տեղալով մեծ վնասներ հասուցեր է թէ՛ Կէլիսլոլուի և թէ շրջակայից այգիներուն։

—Երէկ անգլիական չոգենաւ մը մայրաքաղաքս բերաւ մաղկերեան հրացանի յատուկ երեք հազար սնուցուկ փամփուշտ, որք Թնթանոթարանի յանձնուեցան։

—Թէրասնէի մէջ Մախսուսէի վարչութեան հաշուոյն երկու չոգենաւք շինուելու վրայ են Գատգիւղի գծին վրայ երթեւեկելու համար։ Այս չոգենաւներ մինչեւ ամսոյս վերջը ծով կ'իջուցուին։ Շոգենաւներու ամէն մասերը նոր շինուած են բայց ի մեքենաներէն որք հին չոգենաւներէ հանուած են։

—Արտաքին գործոց նախարար Վսեմ. Սայիտ փաշա երէկ բաշխեց Լեզուագիտական վարժարանի շրջանաւարտից վկայականներն։ Շրջանաւարտից թիւն է տասն եւ մէկ։

—Կայս. հրամանաւ Սպարապետի Դրան մէջ զինուորական ատեան մը կազմուած է, դատելու համար Սէնայի վարժարանին նախորդ տնօրէն գնդապետ Հիւսնի պէյն ու դեր-գնդապետ Եուսուֆ պէյն, որք ինչ ինչ գործումներ գործած էին իրենց պաշտօնավարութեան ատեն։ Զինուորական ատեանն երէկ սկսաւ դատել այդ երկու սպայները։

—Ոստիկանութեան պաշտօնեայք երէկ թուրք կին մը ձերբակալեցին։ Այս կին իւր հարսին հետ կռուելով գլխուն սափոր մը զարկած եւ ծանրապէս վիրաւորած էր։

—Բրրք-Բիլիսէէն Սկիւտ, Պունարհիսար, Վիզէ, Թիւրպի-Տէրէ և Վիզէէն ու Սամաքէէն Իսատա (Սեւ ծովու վրայ) տանող զինուորական ճամբայներու շինութիւնն առանձին առանձին ձեռնարկուներու պիտի յանձնուի Նուազուրդով։ Ադր. Պոլսոյ նահանգին երկրաչափն այս նպատակաւ Բրրք-Բիլիսէ ուղեւորեր է։

ՀԱՄԱԶԳԵԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՕՐԻՈՐԴԱՑ

Վարժարանս վերստին բացուեցաւ այս երկուշաբթի, 3 սեպտեմբեր

Այս առթիւ խնամակալութիւնս պատիւ ունի ծանուցանելու թէ Օր. Ա. Պ. Քիլման, հեղինակ այլ և այլ Գրականներէն երկասիրութեանց և ի վերջոյ՝ դասատու ի Կլաչօ, Լէդի-Սայտ Ակոթէի որ, ըստ վերջին յայտագրոյ վարժարանին, վարժարանիս համար յատկապէս հրաւիրուած էր ի Պոլիս, պիտի սկսի իւր դասախօսութիւններն և ի մասնաւորի նոր դաս մը առնին տնտեսութեան՝ որուն ներկայ կրնան դիտելի վարժարանին նախկին աշակերտուհիք և այլ փափաքող օրիորդք։

Թէ այս դասուն ներկայ գտնուիլ եւ թէ նորէն աշակերտ ալանանագրուիլ ուզող օրիորդք կրնան դիմել ամեն օր մինչեւ կէսօր, առ Տիկին Տեսչուհին, ի վարժարանն, Լալէ փողոց, թիւ 11, Բերա։

6—6

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄՆ

ՓԱՐԻԶ, 18 Սեպտ.—Միջերկրականի Ֆրանսական նաւատորմն այսօր ճամբայ ելաւ փորձեր ընելու։ Ցունաստանի և Թուրքիոյ նաւահանգիստները պիտի այցելէ։

ՌՈՒՍ ԲԱՆԱԿ

ՓԵԹԵՐՍԲՈՒՐԳ, 18.—Զարն Ռուսոյով մը ջերմ գոհունակութիւն կը յայտնէ Ռուսական ռազմափորձերուն մէջ զօրաց և զօրավարաց ընտիր ընթացքին համար։—Ուրիշ Ռուսոյով մը կը հրամայէ հեռագրեր հաստատել արեւմտեան չորս բերդերու մէջ ևս։

ԿԱՅՍԵՐՔ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԵՒ ԱՒՍՏՐԻՈՅ

ՌՈՆՍԹՈՒՔ (Սիլեզիա), 18.—Ֆրանսէ Եոզէֆ և Վիլհէլմ Կայսերք և Սաքսոնիոյ թագաւորը ներկայ էին ռազմափորձերուն։ Զօր. Քափրիվի և Քալնոքի կոմս երկարօրէն խորհրդակցեցան, յետոյ ներկայ գտնուեցան ռազմափորձերուն։ Ի վերադարձին երկոքին Կայսերք այցելեցին Սաքսոնիոյ թագաւորին։ Ռազմափորձերը վաղը կ'աւարտին։ Կայսերք շաբաթ օր Լիգնից կ'երթան, ուր հրաժեշտի նախաճաշ մը կը տրուի։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿ

ՓԱՐԻԶ, 18. (Ա. Հ. Գ.)—Պ. Քառնօ Պ. տը Ֆրէսինէի միջոցաւ իւր ջերմ գոհունակութիւնն յայտնեց Ա. և Բ. զօրաբանակներուն, որոց անթերի ռազմափորձերը մեծապէս գնահատուեցան օտար սպայից կողմէ եւս։ Պ. Քառնօ Ֆոնթէնպլօ, Պ. տը Ֆրէսինէ Փարիզ վերադարձան։

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԻ ՎԻՃԱԿԸ

ԼԻՍԱՈՆ, 18.—Կուսակցութեանց մեծամասնութիւնը միշտ հակառակ է Անգլիոյ։ Անոնց մէջ համաձայնութիւն գոյացնելու դժուարութեան պատճառաւ, Փորթուկալի նոր նախարարութեան կազմութիւնը կը յապաղի։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 7 Սեպտ.

Օսմանեան Քոնսոլիտէ

Երէկ երեկոյ գ.։ (Մեթ. Դ. Սէրֆ	Գ.	Կ.	20 24
Գլխաւոր գծաւորներ վերջը	»	»	20 23
Բերայի մէջ	»		— —
Առաւօտուն բացուելէն	»	»	20 13
Կէս օրին	»	»	20 10

ԻՍԹԻԳՐԱԶԸ ՏԱՒԻԼԻ

Երէկ եր

ԲԱԺՆԵՑՈՒՄՔ

Եօթերեք ֆէնէրալ	Ա՝ գլ. էջ	5 6
Քրեական ֆէնէրալ	Ամ. »	9 26
Պանք ազ Գոնա	» »	7 7
Սօս. Շանմ եվալէօր	» »	5 3
Թրամուէյ	» »	507
Բուսվէլի երկաթուղի	ֆր.	78 1/4
Բասմնեէուզքի Լոմբարտ	Գ. ե.	137

ԸՆԹԱՑՔ ԳՐԱՄԱՑ

Օսմանեան սակի	գրա.	100
20 Ֆրանքնոց	»	87 10
Անգլիական սակի	»	110 8
Մարք (գերմանական սակի)	»	107 12
Իմպերիալ	»	91 15
Ռուբլի	»	51 16
Սուլթանի թղթադրամ	»	7 10
» ոսկեայ	»	95
Մէջ. ոսկեայ (սալէ)	»	107 37
Վիեննայ	»	103
Լինգնոց	»	102 20
Մենթալիթ	»	100 10
Թասնիչէ	»	13 10

ԵՐԵՐՈՅԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 18 Սեպտեմբեր, ժամ 4 վայր. — երեկոյ

Նրանսական Ռանթ 3 %	94 80
» » 4 1/2 %	106 25
Օսմանեան ֆոնտիյիսէ Սերի Դ.	18 90
Օսմանեան երկաթուղի	80 25
» Բեժիի բաժնեթուղթեր	318 75
Պանք Օթոման	634 37 1/2
Գրեսէ Լիոնէ	805
Իտալական Ռանթ 5 %	95 20
Հէյլենական 5 %	475
Բրեսլաթի Թուրք (1890)	415 62 1/2
Եգիպտական միացեալ	493 75
Պանք ազ Բարի	860
Օսմ. մնաց. արժեթուղթ	467 50
Սուէզեան ջրանցք	2390
Սպանեան արտաքին	78 3/16
Ռիո Թէնթօ	652 50
Մէռխիսնօ	712 50
Զէջ Լոնդրայի վրայ	25 27

Լէոնտրա, 18 Սեպտ. ժամ 6 վայր. — երեկոյ

Անգլ. ֆոնտիյիսէ	95 7/16
Սամ. » Սէրի Գ.	18 3/4
» » » Զ.	43
» » » Բ.	24 1/2
» » » Գ.	18 3/4
Փոխառութիւն 1877	103 1/2
Պանք Օթոման	15 1/4
Սպիտակեան միացեալ (ֆէնիֆիլդ)	97 1/2
» ոսկեայ (ընիֆիլդ)	— —
Ցարտ Սանիթ	84 1/4
Տոնէյալ (փոխառ. Բէյլիս)	102 1/4
Հէյլենական 5 %	93 5/8
Մենթալ »	78 1/2
Ռուսական 1889	99 1/2
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 27

Վիեննա, 18 Սեպտ. ժամ — վայր. —

Օսմանեան երկաթուղի	35 50
» Բէժիի բաժնեթուղթ	135
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	111 95

Պերլին, 18 Սեպտ. ժամ — վայր. —

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 35
Ռուսական թղթադրամ	263 37 1/2
Օսմանեան երկաթուղի	80 1/4
Օսմանեան ֆոնտիյիսէ Սերի Դ.	19 10[?]

ԻՆՉՊԷՍ Կ'ԱՐՏԱՍԱՀԵՐ ՄԵՍՐՈՊ

ԶԱՏՄԱԿԱՆ-ԼԵԶՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՄՆՆԱԿԱՐԵԼԻՈՐ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Աւելի քան երկու տարի յառաջ, 1888 փետրվար 15ին, Կ. Պոլսոյ ազգային վարժարանաց Կրթական Տեսուչն՝ Մեծ. Կ. Ս. Իւթիւճեան էֆէնտի, որ նշանաւոր հանդիսացած է՝ հայկական գրականութեան ու մասնաւորապէս աշխարհիկ լեզուի մշակութեան համար տարած խնամքն ու ծառայութեամբք, և որու տեսութիւնքն ազգային բանասիրութեան ո՛և իցէ մի ճիւղին վրայ նուազ արժէք պէտք չէ ունենան ըստ իս՝ իրրեւ երկարժանակեայ հրապարակագիր, թարգմանչի ու բանասիրի, Աբէ-Եէի միջոցաւ առաջարկութիւն մը ներկայացուցած էր առ ազգային Կեդր. Ուսումնական Խորհուրդն՝ հայկական տառից մի մասին արտասանութեան վերայ։ Այն օրէն ի վեր բաւական ժամանակ անցած լինելով, հարկ կը դատեմ նոյն առաջարկութեան մի քանի կարեւոր դիտողութիւնքը կրկնել ասա։

Իւթիւճեան էֆէնտի իրաւամբ դիտել կուտայ որ, մինչդեռ մի կողմէ բերկրալի է տեսնել թէ աշխարհիկ լեզուն, որ դէս դար յառաջ անկազմ ու անկերպարան խառնուրդ մ'էր թուրքերէնի ու ռամիկ հայերէնի, բնաւին անբաւական՝ լուրջ իմաստ մը յայտնելու կամ գաղափար մը բացատրելու, այժմ ըստ բաւականի զըտեալ, կազմուրեալ և գրական լեզու մը լինելու ամեն հանգամանօք օժտուելու և ճոխանալու վիճակին մէջ է, միւս կողմէ սակայն այս յառաջադիմութեան զուգընթաց յետադիմութիւն մը կը համարուի մեր նախնեաց արտասանութեան աղաւաղումն, որ հայկական նշանագրոց մի քանիսին հնչման թիրելէն ծագում առած է։

Առաջարկութեան հեղինակը դիտել կուտայ դարձեալ թէ՝ տակաւին կէս դար յառաջ Պոլսոյ բնակիչք ուղիղ կ'արտաբերէին մեր լեզուին տառերը, և սկսալ արտասանողք փոքր մաս մ'էին. բայց իրենց մոլար հնչումը նորաձեւութեան կարգ անցնելով՝ ընդունելութիւն գտաւ նախ ազգեցիկ դասուն, յետոյ վարժարանաց, և ի վերջոյ ժողովրդեան կողմանէ և այս միջոցաւ ի գաւառս իսկ տարածուեցաւ. թէ՝ այս ընթացքով տարակոյս չը մնար որ՝ շատ չանցած՝ հայկական տառից ուղիղ արտասանութիւնը գաւառներէն ալ վտարուելով, վիհ մեծ պիտի բացուի ընդ մէջ Թուրքիոյ, Ռուսական Հայաստանի, Պարսկաստանի, Հնդկաստանի և հեռաւոր ազգայնոց, իրարմէ բաւական տարբեր ու օտար երկու բարբառներու շնորհիւ։

Ապա քննասէր հեղինակը հայկական տառից այս մասին վրայ, որոց արտասանութիւնն աղաւաղեալ է, հակիրճ, ամփոփ ու գեղեցիկ քննութիւն մը կատարելէ և համոզիչ բանիւք ճշմարտութիւնն յ'երեւան հանելէ յետոյ, տիրող անկարգութեան ու չփոթութեան վրայ յիրաւի վշտահար, եւ հայկական լեզուի զարգացման և Մեծին Մեսրոպայ Թղած թանկագին կտակն արդի մոլար ու չփոթ վիճակէն ազատելու տենչով վառեալ՝ կ'ազդակէ։ Այս անտեղութեանց դարման տանիլ կարելի չէ՞ արդեօք, պատուական Տեարք իմ. կարելի չէ՞ վերջ մը տալ այս աղաւաղման որ օր քան զօր կը հեռացնէ և կ'օտարացնէ զմեզ մեր նախնեաց արտասանութենէն։ Կարելի չէ՞ արդեօք նորոգել հայկական տառից հարազատ հընչումն։» Եւ կ'առաջարկէ որ Ուսումնական խորհուրդը մասնաժողով մը կազմէ բաղկացեալ ձեռնհաս ու մասնագէտ անձերէ զորս մատնանիշ իսկ կ'ընէ, պաշտօն տալով նմա հասուն քննութենէ յետոյ իւր վճիռը տալու այս կարեւոր խնդրոյն վերայ։

Գոհութեամբ տեսանք յայտնած թէ բաղկացեալ յանձնախումբը կազմուեցաւ խնամ ընտիր տարերօք բաղկացեալ, որ թէեւ ունեցաւ իւր նիստերն, վիճաբանութիւնն և մեծամասնութեան իսկ որոշումն, բայց իւր վճիռն վերապահութեան սկզբան յատուկ զգուշութեամբ յետաձգութեան դատապարտեցաւ, որպէս զի, ինչպէս կը յայտարարէր Աբէ-Եէ, գաւառացի բանասէր ու ձեռնհաս անձինք ալ իրենց կարծիքն յայտնեն առաջարկեալ խնդրոյն վերայ։ Ցայտնի չէ սակայն թէ ո՞վ դիմեց գաւառացի բանասէրներու, եթէ ամեն գաւառ ադոնցմէ ունենալու բարեբաղդ է, ի՞նչ եղանակաւ կատարուեցաւ այդ դիմում, և ի՞նչ արդիւնք յառաջ եկաւ։ Այս միայն գիտենք թէ Իւթիւճեան էֆէնտիի առաջարկութեան յարուցած լըրագրական պայքարէն յետոյ ամեն մարդ լռեց, եւ այս երկու տարիէ աւելի է որ այդ կենսական խնդիր կը նոյնէ հանդիստ։

Լեզուաբանական կամ աւելի ճիշդ խօսելով, արտասանական պայքարին, որ երեւան ելաւ, մասնակից եղան չատեր՝ ըստ մեծի մասին մեծ կեդրոններէ և ոչ գաւառներէ, և գրեցին թեր ու դէմ, սակայն նոքա որ կը գրէին ընդդէմ՝ մանաւանդ ցաւ կը յայտնէին բաժնուելու ընկալեալ ու ընտելացեալ դրութենէն, կամ զայդ դրութիւն թողով, նորոյն՝ (իմա հնոյն) հետեւելու դժուարութիւնքն կը բացատրէին, և կամ լեզուաբանական վարդապետութեան մթին ու խոր վիհերը կը դեգերէին՝ որոնելու համար ճշմարտութեան որ իրենցմէ շատ վեր մնացեր էր, քան թէ առաջարկեալ խնդրոյն մէջ ճշմարտութիւն գտնելու լուրջ քնքեր կ'ընէին։

Գրեթէ նոյն նախապաշարմունքն, նոյն ինքնասիրական կերպ մը զգացուն ի յայտ եկած էին երբեմն, երբ գրաբարի ու աշխարհաբարի վէճն ելեւան ելաւ։ Ցայնժամ մեր արդի աշխարհիկ լեզուն այնքան դպաստինք ու լուտանք կրեց և իրը գռեհց կամ ոտնակոխ եղաւ։ սակայն այդ արհամարհ լեզուն՝ այսօր աւելի զարգացեալ ու ազնուացեալ վիճակաւ կը տիրապետէ հայ գրականութեան վրայ ապահովապէս և յուսալից ապագայով կ'արհամարհէ զինք քամահրողներն։

Թողումք սակայն մեք այս կէտերը, բաւական համարիմք արտասանական խնդրոյն առած հանգիստն և փութամք կրկնել Իւթիւճեան էֆէնտիի առաջարկութիւնն, մեր կողմէ ալ ներկայացնելով ազատաղ արտասանեալ գրոց վրայ քննութիւն մը, որ երկարաժամանակեայ անձնական հետազօտութեանց ու փորձառութեան արդիւնք է։ Եւ որովհետեւ, ըստ պահանջման նիւթին՝ անկարող պիտի լինիմք հակիճ խօսելու, ազնիւ ընթերցողաց ներողամտութիւնը կը հայցեմք կանխաւ։

Մեսրոպեան տառից աղաւաղեալ մասին իսկական հնչումներն գտնելու համար, կան, ըստ իս, վեցեակ միջոցներ, որք կարեն առաջնորդել զմեզ ճշմարտութեան։ այս միջոցք են։

Ա. Օտար յատուկ անուանց մեր հին ուղղագրութիւնն քննել և բաղդատել զայն բուն իսկ օտար ուղղագրութեանց հետ։ Այս հետազօտութիւնէն կը հասկցուի որ Բ տառը պ կ'արտասանուի, ինչպէս՝ լատիներէնէ Բիբլուսս, Բրուտոս, սեմական լեզուներէ Բելիար, Բեթղեհեմ, Արգմեկ, Բաղաղ։ Գը կ կ'արտասանուի, ինչպէս՝ յունարէնէ՝ Գորդիոն, լատիներէնէ՝ Գաթէս, երրայեցերէնէ՝ Գոգ և Մագոգ, պարսկերէնէ Գանձակ, Գիլան։ Դն դ կ'արտասանուի, ինչպէս՝ յունարէնէ՝ Դոդոն, լատիներէնէ Դրուսոս, երրայեցերէնէ՝ Դաւիա, պարսկերէնէ՝ Դարբանդ։ Կը ք կ'արտասանուի, ինչպէս՝ յունարէնէ՝ Կեկրոպս, լատիներէնէ Կամիլլոս, երրայեցերէնէ՝ Կափառնաում։ Գը Ք գրեթէ, ինչպէս՝ լատիներէնէ Տակիտոս, յունարէնէ՝ Տիտան, սեմական լեզուներէ՝ Տիբրոս, Տուբալ, Թուրքերէնէ՝ Տուրլի։ Պն ֆ կ'արտասանուի, ինչպէս՝ յունարէնէ՝ Պոնտոս, Պիոս՝ լատիներէնէ, երրայեցերէնէ՝ Պասէք, պարսկերէնէ՝ Պերդ։ Ֆն ֆ կ'արտասանուի, ինչպէս՝ Ֆալլ, Ֆարիր, և փոխադարձաբար ֆն Ֆ կ'արտասանուի, ինչպէս՝ Ճենք։

Բ. Քննել այնպիսի հայերէն բառերու ուղղագրութիւնն, որք ձեւի ու իմաստի առաւել կամ նուազ տարբերութեամբ կը գտնուին այժմ օտար լեզուաց մէջ, և որոց մեծ մասն հաւանականաբար մեք փոխառած ենք յայոց։

Օրինակներ Բ գրին վրայ։ զամբիւղ (զէմպիլ), բորակ (պօրա)՝ Թուրքերէնէ, բուրգն (պիւրճ), բազուկ (պազու), բաշխել (պախչ)՝ Պարսկերէնէ, բակլա (պագլա՝) Արաբերէնէ, բարբարոս (պարպար՝) Յունարէնէ։ Է գրին վրայ օրինակներ։ գազար (կէզր՝) Թուրքերէնէ, գրաւ (կիրէվ), գանձ (կէնճ), գաւառս (կեավէրս՝) Պարսկերէնէ։ Ղ գրին վրայ օրինակներ, դամ (տէմ՝), դեւ (տէվ՝) Թուրքերէնէ, դեն (տէրն), դաս (տէրս), դենար (տէյնար՝) Արաբերէնէ, սնդուս (սիւնտիւս), դրախտ (տիրէխթ), դժուար (տիւշվար), դժոխք (տիւզէխ), դուռ (տէր՝) Պարսկերէնէ։ Կ գրին վրայ օրինակներ։ կանկառ (քէնկէռ), կակաչ (քէքեճ), կօշկար (քէօշքէր), կայմ (քէյճ՝) Թ։ կորեկ (քօռէք՝) Քրդ։ կեռաս (քիրաս), կազամար, կիւրակէ՝ Ցն։ կաթողիկէ՝ Լ։ Ճ գրին վրայ օրինակներ։ ճանկ (չէնկէլ), ճոկան (չէօկէն), ճայթել (չաթլամագ), ճակընդեղ (չիւքիւնտիր)՝ Թ։ ճաշակ (չաշնի), ճար (չարէ), ճախարակ (չարխ), ճեմիշ (չէշվէ՝) Պրս։ Ղ գրին վրայ օրինակներ։ պայթել (փաթլամագ), պանիր (փէյնիր), պատքեան (փաթլըճան՝) Թ։ պայման (փէյման), պարիկ (փէրի), շահասպրամ (շասփէրմ՝) Պրս պարթեւ (փարթ՝) Ցն։ պալ (փալ՝) Լատ։ Ջ գրին վրայ օրինակներ։ ջատուկ (ճատը)՝ Թ։ ջոկ (ճէվգ՝) Արաբերէնէ, ջուշեր (ճավշիր), ջուրկան (ճուլլան՝) Պրս։ Ղ գրին վրայ օրինակներ։ տաման (թաման) տոպրակ (թօրպա), տաշտ (թէշթ) ամանը՝ Թ։ տապակ (թապագ), սատանայ (չէյթան, սաթան՝) Եբր. Արբ։ տալ (թալ՝) Պրս։ քարտէս (քըրթաս, քարթէս) Ցն։ Արբ։ տիպ, տոմս, տուփար՝ Ցն։

Գ. Մինչդեռ մեք կօրուսած ենք դըժբաղդաբար, օտարք՝ հաւատարիմ քան զմեզ՝ պահած են վաղեմի հնչմամբ բնիկ հայեցի աշխարհագրական ու պատմական անուանք, զորս փոխադրած են իրենց լեզուաց մէջ, ինչպէս։

Պայպուրդ (Բարերդ), Բէմախ (Կամախ), Ճիհան (Ջահան, Իսիիր (Սպեր), Բեղի (Կեղի), Բէօթիւր, Խօթուր (Կոտոր), Էկիլ (Անգղ, Անգեղ տուն՝) Թուրքերէնէ։ Կէնճէ (Գանձակ), Թէրթէր (Տրտու գետ), Ալընճա (Երնջակ), Արպաս (Ադրակ), Ճուլֆա (Ջուղայ), Մէրէնտ (Մարանդ), Սալմասթ (Սաղամատ), Մաքու (Ակէ), Թավուս (Տաւուշ, Տուս), Շամշատիլ (Շամշողէ), Խափան (Կապան՝) պարսկերէնէ։ Կոկարինի (Գուգարք), Դաօք (Տայք), Էգլէսինի (Եկեղեաց), Աբրաքանի (Վասպուրական), Աստիանինի (Հաչտեանք), Բարեդագինի (Փայտակարան), Գամախոն (Կամսա), Գարանիդիս (Կարին), Քորտուինի (Կորդուք), Դաւրանցիում (Տարօն), Դիկիրանօգերդա (Տիգրանակերտ), Զօրօանտա (Զարեւանդ), Թոսփիդիս (Տոսպ), Իսփիրագիս (Սպեր), Պիլանէ (Բասեան), Օգինի (Ուտի), յունարէնէ, Ճաւախէթի (Ջաւախք), Բլարթէթի (Կղարքք)։ Ցալքի (Ծաղկաց), վրացերէնէ, Բիւրա (Բուրդ, Կորդ, Կորդուք), արաբերէնէ, Թուրքերէնէ, պարսկերէնէ։

Դ. Տակիհայոց այն գաւառներն՝ որ կորուսած են ուղիղ հնչումն, այդ վիճակին մէջ իսկ ունին շատ բառեր, որք կը պահեն ցարդ վաղեմի արտասանութեան դրօշմն, զոր օրինակ։ քթոց (կթոց), խընծոր, տանձ, ինձի, ինծմէ, խնտալ, ճանբայ՝ ատենուրեք, փինչ (պինչ), գանկառ (կանկառ), անձի ցաւ (անձին ցաւ), քըշպել (կշտամբել), դրզուկ (տզրուկ), թապլիլ, թապլեցաւ (ապապիլ, թաւալիլ), ճուլակ (ջուլակ), ցնտիլ (ցնդիլ), չահր (ճախարակ), երքու, երքերք (երկու, երկերկու), պառչել (բառաչել), Թեփանոս (Ստեփաննոս), թանճաք (տանջանք) յԱրամկիր և ի գիւղօրէս նորա, ատ, ատոր, ատկի, ատով, ատի, ատիկա, ատով (այդ, այդր, այդու, եւն.), դարձեալ ամենուրեք։

Ես պատեհութիւն ունեցած եմ դէպն ինչ հետազօտելու միայն հայրենի բնագաւառս՝ Արարկիրի և Նորա գիւղերուն հայ ժողովրդեան լեզուն և այսքան ինչ գտած եմ. վստահ եմ թէ ամեն գաւառարարքառ կը պարունակէ այսպիսի բեկորներ, զորս քրքրող պէտք է։

Ե. Հնդեւրոպական նախալեզուին արմատներն և քայր լեզուաց մէջ նոցա համապատասխանող ձեւերն ալ կը հաստատեն թէ մեք Տաճկահայքս այժմ սխալ կ'արտասանեմք մեսրոպեան տառերն։ Հոս՝ առնլով նշանաւոր լեզուաբան Հ. Ս. Տէրվիշեանի հեղինակութենէն, դնենք համառօտ ցանկ մը հնդեւրոպական արմատոց և նոցա համապատասխանող հայկական ձեւերուն, զանց ընելով քայր լեզուաց համանման ձեւերն՝ ընթերցողներն չը ձանձրացնելու համար։

Ak, ականջ, ակթեղ, անկանել, անքանել։ ardh, արդիւնք։ arbh, արբութիւն։ ug, օքնել։ kat, կոթակ, կոթաղի։ kan, կանան։ kap, կապել, կապտել, kam, կամար։ kar, կամաքար, վիճասակար, փորգ, կոթ։ kart, կորել, կրճ։ kas, փոչքել, փոչքոտել։ gha, գնալ, գալ։ ghan, գան։ ghar, քորով։ ghar, գերի, քեչել։ ghu, քուլ։ tak, ընթանալ, ասպագան, նապատակ։ tak, պաշել։ tap, տապ, պապել, պապակ։ tar, պրաշխարհ, պրագիր։ tu, պորոնել, պոռան։ darbh, քարքին։ digh, դիվել։ դէգ։ drugh, դրոխան, ուխտադրուժ։ dha, դնել, եդէ, դիր։ դարձեալ՝ dha, դիել, դիեցիկ։ dhar, պանի, պարայ։ dhi, դիտել, դիմակ։ pic, պիսակ, պէս։ bha, բոց։ bha, bhan, բամ, բան, երկիբեալ, բամբասել։ bhag, բաց, բաքորդ, բաքանել, բաշխել։ bhag, բեկանել։ bhagh, բաղում, բաղում։ bhandh, պնդել, (փոխան բնդելի), պարանոցել, բանդ։ bhar, բերեմ, համբարել, համբերել։ դարձեալ՝ bhar, բաբել, բախիւն։ bhark, բարբոտել։ bhargh, բարբր։ bhu, բաբել, բուլանդակ, բոյս։ ragh, արքել։ stag, տկգ։ stana, ոտնե։ stabh, ապոպոմբ, ոտոմբակ։ star, տեղի։ star, պատոպա։ star, ատոդ։ staria, ոտերգ։ stigh, ոտիճան։ spaç ոպասել։ gha, քոնէ, քեր, քեռ։

Զ։ բնավայրի մէջ բնակող և անտի դաղթող Հայ բնակչաց գրեթէ կիսուն լեզուն դեռ կը պահէ ըստ մեծի մասին իւր արտասանական անարատութիւնն, զոր ժամանակն, բաժանումն և ուրիշ արգելքներ, ինչպէս նաև Պոլսոյ դպրոցական նորաձեւութեան ջանքերն չեն կրցած բառնալ ի միջոյ։ Այսպէս՝ դոհութեամբ կը տեսնուի այսօր որ Արարատեան գաւառաց և ռուսաց իշխանութեան ներքեւ գտնուող ուրիշ հայկական երկիրներու ժողովուրդը, նոյնպէս օսմանեան Հայոց և Փոքր Ասիոյ Հայ ժողովրդեան մի մասը աւանդատաւ եղած է Մեսրոպեան ուղիղ արտասանութեան, զոր մեք հայ և օտար բառից բաղդատական քննութեան միջոցաւ միայն ստիպուած չեմք երեւան հանել բարեբաղդաբար։

Եթէ արեւմտեան Ասիոյ աշխարհացոյցին վերայ ակնարկ մը նետեմք, կը տեսնեմք որ Մեսրոպեան վաղեմի արտասանութիւնը անարատ պահող Հայ ժողովուրդը կը բնակի այժմ բնավայրի արեւելեան, հիւսիսային և արեւմտեան հիւսիսային մասին մէջ, ինչպէս նաեւ փոքր Ասիոյ հիւսիսային կողմը, արեւելքէն դէպ ի մուտս երկարող գծի մը (որ և Անտիտորոսի շղթայ) վերայ՝ ասնլով նաեւ Պոլսոյ դեհէն, ի հարկէ քիչ շատ բացառութեամբ։ Այս արտասանութիւնը կը կոչուի այժմ Աբարարեան կամ աբեհելեան։ Ասոր հակառակ, բնավայրի հարաւային, արեւմտեան, և Փոքր Ասիոյ հարաւային կողմը, թերեւս նաեւ Կիլիկիոյ մասը (Տօրոսի շղթայ) բընակող Հայ ժողովուրդը կը գործածէ սխալ, նորաձեւ արտասանութիւնն, որ կ'անուանի աբեհարեան։ Սակայն այս երկու սահմանն ալ առանց բացառութեան չեն։ Գեր։ Գարեգին Եպ։ Սրուանձտեանց, իւր Գրոց Բրոց երկասիրութեան մէջ, էջ 19-20, կը յայտնէ թէ նաեւ Տարօնոյ ժողովուրդը, որ վերեւ յիշուած երկրորդ սահմանէն կը պատկանի, Արարատեան արտասանութեան դրոշմը կը պահէ դեռ։

Արարատեան գաւառաց և Պոլսոյ Հայ ժողովրդեան մէջ Մեսրոպեան ուղիղ արտասանութեան պահպանումը աննման երեւոյթ մը չէ։ ընդհակառակն, զօրաւորագոյն ապացոյց կը նկատեմ ես՝ մեր պաշտպանած դատին ճշմարտութեան։ Վասնզի Արարատեան նահանգն, իւր շըրջակայիւքը, ի հնումն օրրան եղած լինելով հայկական քաղաքակրթութեան ու լուսաւորութեան, իւր կրած բազմադիմի յեղաշրջումներու հակառակ, նա միայն իրաւունք ունի ամենէ աւելի կենդանի վկայ լինելու այսպիսի հետազօտութեանց ու քննութեանց մէջ։ Կ. Պոլսոյ գալով, նա կը պարունակէ տասնաւոր, կարեւոր ու ընտիր գաղթականութիւն մը, որ բնավայրի բաղմաթիւ գաւառներէն այլ և այլ ժամանակներ մեկնող փոքր գաղթախմբերու համախմբումէն բաղկացած է և հետեւաբար նոցա ամենուն ներկայացուցիչը կը համարուի։

Իւթիւճեան էֆէնտի կ'ըսէ թէ տակաւին կէս դար յառաջ Պոլսոյ հայ բնակիչք ուղիղ կ'արտաբերէին մեր լեզուին տառերն։ Չը գիտեմ սակայն թէ ինչո՞ւ այսքան զգուշաւոր ու երկիւղած եղանակաւ վկայութիւն կուտայ Իւթիւճեան էֆէնտի։ Դեռ տասներկու տարի յառաջ, մինչդեռ Պոլսէն չէի մեկնած, ամենօրեայ ուշադրութեանս առարկայ եղած էր մայրաքաղաքիս հայ բնակչաց արտասանութեան ձեւն, և յաճախ լսելով առ հասարակ տղայոց, կանանց և ուսեալ դասուն չը պատկանող արանց բերանէն՝ ծառք (ձեռք), ծին (ձի), ծուն (ձիւն), ծուռ, պերան, կլօխ (գլուխ), կիրք (գիրք), տուռը պաց, կոցէ, ձուր մը պեր, բանիր (պանիր), պռնէ, տիր, կրէ, կնա՛, տրպոց (գպրոց), ալն, ալն։ Եթէ այս վերջին տասներկու տարուանս մէջ Պոլսոյ Հայոց արտաբերութեան եղանակը բոլորովին փոխուեցաւ, այն չեմ գիտեր։

Է. Հայկական տառից չարքն եթէ դիտեմք, կը գտնեմք որ Փիւնիկեան (Ցունական) այբուբէնին բնական կարգին կը համապատասխանէ և կը պարտաւորիմք դարձեալ մի և նոյն եզրակացութեան գալ։ Մեծն Մեսրոպ, մեր հայկական տառից կազմակերպիչն, որ ըստ ոմանց՝ հայերէն լծորդ գրերու, ըստ այլոց, ձայնաւոր գըրոց, իսկ ըստ բաւմաց, մեր լեզուին հընչման յատուկ եղող մի քանի տառից յօրինմամբ ճոխացուց մեր այբբենարան, այնքան խոնարհ ու անխառակտիր, այնքան ուղղամիտ ու ճշդասէր էր որ չէր կրնար հայկական նշանագրոց ընդհանուր կարգը փոխել՝ փիւնիկեան այբբենարանին կարգէն տարբեր ձեւով։

* * *

Ինչպէս վերոգրեալ ապացոյցներէն կ'երեւի, ոչ միայն մէկ, այլ բազմադիմի տեսակէտէ քննելով՝ կը հաստատուի թէ մեսրոպեան տառից նուրբ, միջակ և թաւ գրերն՝ Օսմանեան երկիրներու Հայոց մի մասին մէջ՝ զարդիս կորուսած են իրենց բուն հնչումներն, կամ իւրաքանչիւր տեղ ունցած։ Մեք այս համոզումն գոյացուցած եմք՝ ոչ թէ Արարատեան արտասանութեան կուսակցաց գրութիւններէն և կամ ուրիշ ո՛ եւ է մէկու մը փաստաբանութիւններէն լուսաւորուելով, այլ հայերէն լեզուի այլ եւ այլ բառեր՝ Պարսկերէն։ Արարերէն, Յունարէն եւ Լատիներէն յատուկ ու հասարակ անուանց հետ բաղդատելու ատեն մեր մտքի մէջ ծագած գաղափարէն, որ հետզհետէ հաստատուն ու պայծառ դարձած է լեզուաբանական ու արտասանական յարատեւ հետազօտութեամբ ու քննասիրութեամբ, զորս մտքի հաճելի զբաղում մը ըրած եմք մեզ։

Արեւմտեան արտասանութեան կուսակցաց այս խնդրոյ վրայ գրած հրատարակութիւնքն կարդալու առթիւ ունեցած եմք ստէպ։ Ագոնք ընդհանրապէս չատ բացատրութիւն եւ սակաւ համոզիչ փաստ կը պարունակեն, ինչպէս ըսինք վերեւ։ Զոր օրինակ։ հանդուցեալ Գաբրիէլ եպս։ Այվազեան, այդ կուսակցութեան նշանաւոր մի ներկայացուցիչն, իւր Ո-ղդաբերութիւն Լեզուս Հայոց (տպեալ ի Թէոդոսիա, 1869,) անուն գրքուկին մէջ, ջանալով երկար քննութեամբ հերքել Արարատեան արտասանութեան կուսակցաց կարծիքն, ի մէջ կը բերէ երկու տեսութիւնք, որոց իմաստն է։ Ա. տառադարձութեան հիմնական կանոն պէտք է համարել լեզուին ներկայ յարկաբերութիւնն։ ինչպէս որ ամեն ազգ սեպհական արտասանութիւն մը ունի իւր լեզուին, որով դժուարութիւն կը կրէ օտար լեզուները բուն ազգայնոց պէս արտասանելու, այսպէս նաեւ Հայը, որքան աւելի լաւ պահած է իւր ազգային սեպհական հնչումը, այնքան աւելի դժուարաւ կը հնչէ օտար լեզուները։ Բ. մեր նախնիք օտարաց այբուբենին առջեւը դրեր են մեր այբուբենին այն տառերն՝ որ ուրիշ տառերէն աւելի յարմար տեսած են թէ՛ անոնց եւ թէ՛ մեր լեզուին յատկութեանց, եւ այս կարգաւ կատարած են տառադարձութիւնը։ Ապա, յունական այբուբենին առջեւ չարելով մեր տառերն, կը յաւելու թէ արդարեւ սուրբն Մեսրոպ մեր այբուբենը յարմարցուցեր է ընդհանրապէս Յունաց այբուբենին ոչ այնչափ ձեւերուն, որչափ կարգին ու հնչման, և թէպէտ և քնական ա՝ խելէր յարմար է, կ'ըսէ, հետեւցնել թէ՝ ուրեմն մեր ամեն տառերն ալ ճիշդ այն հնչումն ունին կամ պէտք է ունենան, ինչ որ ունին անոնց առջեւը գտնուող յունական տառերը, սակայն, կը կարիտէ, կարելի է հատարարան ապացոյցներով կարծիք ընել թէ հին ատենէն յոյներն ալ ճիշդ այնմոս յոնանց նման կը հնչէին երենց տառերն։

Առաջին տեսութեան կը պատասխանեմ թէ՝ եթէ այդ բան ուղիղ իսկ լինի օտար ազգաց համար, չը յարմարիր մեր լեզուին, որ արտասանական բաղմազանութիւն ու ճոխութիւն ունի բոլոր միւս ազգերէն աւելի։ թէ Մեծն Մեսրոպ, այն ճարտարամիտ, խորհրդաց ու ճշդասէր անձը՝ անհնար է որ յարմարցնելու, դերյեցնելու դրութիւնն ընդունէր, նա՝ որ այնքան հաստատամտութեամբ աշխատեցաւ և այնքան դժուարութեանց յաղթեց մեր պակաս գրերն գտնելու և ամբողջացնելու որպէս զի մեր լեզուին հնչման նրբութեանց ու այլազանութեանց լիովին ու ճշդութեամբ համապատասխանեն։ նա՝ որ « ձայնաւորին հետ պէտք տեսաւ հնարել նաեւ ա», ինչպէս նաեւ «վ բաղաձրեալ ձայնաւորներն՝ հայկական և օտար հընչումներն նոյնութեամբ արձանացնելու համար։ նա որ իւր թարգմանութեանց մէջ այնքան հարազատութիւն, հաւատարմութիւն և ճշդութիւն ի գործ դրաւ, մինչեւ սքանչացումն պատճառել հնոց եւ նորոց, որք Ֆոթոնի Բարբարանոցինց անուանեցին հայերէն Ս. Գիրքը։ վերջապէս նա՝ որ այնքան երկիւղածութեամբ ու զգուշութեամբ կատարեց այդ գործը, մինչեւ նոյնութեամբ պահել ի մեզ շատ կարեւոր, էական ու վճռական օտար բառերը ու ատացուածներ։ Ըսել թէ մեր նախնիք օտար հնչումներն ճշդութեամբ չեն արձանացուցած ի Հայ, այլ մեր սեպհական հնչման համաձայն արտասանած են օտար բառեր, ինչպէս կ'ընեն այժմ այն ազգերն, որոց տառերն պակաս են, չը ճանաչել է հայկական լեզուի յատկութիւնքն, այն է արտասանական ճոխութիւնն, եւ ձրի զրպարտութիւն մ'է կամ անարգանք մը մեր ճարտարամիտ թարգմանչաց նկատմամբ։

Գալով երկրորդ տեսութեան, կը յայտնեմք թէ լոկ եռեռադրութիւն մ'է այն և ոչ այլ ինչ և իւր հերքումն իւր իսկ մէջն, քանի որ Բնական ա՝ խելէ յարմրը յիշեցնելէ յետոյ անմտդէ հաւանականութեանց մէջ կ'երթայ կը դեգերի։ Եթէ Ցայնք իրենց արտասանութիւնը կորուսած են, անշուշտ Լատինք ու Արաբացիք և ուրիշներ կորուսած չեն։ Մեր տառադարձական յարաբերութիւնք այս եւ ուրիշ ազգաց հետ՝ միւնոյն արդիւնքը կուտան։

Եթէ արեւմտեան արտասանութեան կուսակցաց հերքբանութեանց մէջ պատմական կարեւորութիւն ունեցող ապացոյց մը կայ, այն ալ Դիոնեսիոսի Թրակացւոյն քերականութեան հայ թարգմանչին և մի քանի այլոց վկայութիւնն է, որ լծորդ տառերն երեք դասակարգի կը բաժնէ։ Նոքա, որ կը կոչուին նաեւ բարակ, կամ կուղ և լերկ, և են՝ պ, կ, տ, ծ, ճ. միջակ, որք են՝ բ, գ, դ, ձ, ջ, և թաւ, որ կը կոչուին նաեւ խած և յայր, և են՝ փ, ք, թ, ց, չ։ Այս պատմական վկայութեան, որու վրայ յեցած են մեր դատակնք և ընտրած են զայն իբրև վահան ամրութեան ի պաշտպանութիւն իրենց դատին, դժուար չէ բացատրութիւն մը տալ։

Դիոնեսիոս Թրակացւոյն քերականութեան թարգմանիչն, ո՛ ոք ալ լինի, և ո՛ր դարու ալ վերաբերի, իւր վկայութիւնքն, յորմէ և Ցովհան Երզնկային և այլք յետոյ առած են, կշիռ չը կրնար ունենալ, ինչպէս պիտի ունենար նոյն իսկ Սահակայ և Մեսրոպայ, կամ սոցա աշակերտաց վկայութիւնն։ Հաւանական է որ Թրակացւոյն թարգմանիչը գրած է զայդ յենլով մի ո և է տանդութեան վրայ՝ զոր իմացած է, կամ տեղական, գաւառական արտասանութեան վերայ՝ զոր լսած

ԱՐԵՒԵԼՔ

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՖԷԷՐԻ

Պրուսատա տերբէսթի ինչա օլան մէքթէպի իտասալ իչլուն ենթմիշ պէշ սանթիմ արզ վէ թուլընտա վէ օն ի քի սանթիմ դալընըզընտան ազաղը օլմամադ վէ իլլուլը զայէֆնի պ-ատար մէքթէպէ քեսմիլէն թէսլիմ ե-տիլիմէք իւզրէ միւնադասաեա գօնու-լան իքի պին տաէա տէօշէմէլիք թը-բիւէթէ թասլընըն պէհէրի օթուզ պէշ զուրուշա մահալինտէքի թասիլի էօհ-տէսինտէ զուլունտըընտա վէ իլլուլըն տօղ ու զընտը բաղարը գարարը գաթի կիւնիւ օլարզընտան թասիլ օլանլարընն Պապը Սերաֆէրիտէ ինչաաթ տայի բէսինէ մուրաճաաթ իլլէմէլերի իլան օլունուր։

4 իլլուլ 1890
Նօ. 3 3—3

ՄԱԴԴՈՆԻ

ԿԻՍԱՀԻՊԼԸՐ

ՀԱՆԴԻՊՈՅԻՆ ԲՆԱԿԱՆ ՋՈՒՐ

Կալաքարային թթուուտ աղբիւր ամենաառաքուր

ՍԵՂՄԱՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԵՒ ՁՈՎԱՐԱՐ ՔԱՂԱՔԻ

Հաղերու, խաչափոր քարքոքմանց, ստամոքսի և աղեաց համար յանձնարարեալ։

Հայնրիխ Մադդոնի, Գարլսպատ և Վիեննա 105

ՄԱՐԱՎԻԼԻԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

Ցաւեցո կը ընէ խորշոմներն և ո և է կերպով յառաջ եկած ապիներու։ Կ'անհետացնէ ծալքերն նշանները, ցաներն, ալեւոր թողած այրուածքը և այլն։

Դեղերդին կուսայ երիտասարդութեան ամէն հրապոյրները։ Դեղեցիկ սեռին ներքին խնամոց համար թանկագին գիւտ։

Թուրքիոյ համար ներկայացուցիչն է Գ. Ֆ. Գէլլիս, Ֆընտարքլեան խան, Գալաթիա, Նիւքսէք գալաթրըմ, Վոյվոտայի քովն—հնդեներն դուռ։ Հանալու համար, դիմել միայն մերանոցն։ 33

ՊՈՒՏԱԲԼԷԹԻ ՄԱՔԻՐՈՂԱԿԱՆ (ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ) ԱՂԲԻՒՐ

1885ին Հունգարիոյ Մայրաքաղաքի Տիեզերական Ցուցահանդէսին մէջ յառաջադիմութեան, մրցման կարողութեան և արտադրման մեծ միտքն ստացած է, զոր այդ ցուցահանդէսին դաւառաբար նշանակած էին իբր առաջին մրցանակ մանրաբոլոր-կան հանքաջրոց համար։

Այս աղբիւր մեծագոյն մրցանակներն պատուած է ինն ցուցահանդէսի մէջ։ կը փայլի եօթն ոսկեայ եւ արծաթեայ միտալներով։ բայց ասի-բժշկական աշխարհին համարումը կը վայելէ իր ազդուութեան և անուշութեան զարմանալի կարողութեան համար։

ՖՐԱՆՍՈՒԱ-ԺՕԶԷՖ աղբիւրը վերջերս դրուատուած է Բարիզի բժշկական Ակադեմիայէն և Լանսոնի համաւաւար Լրիտան-Հասբիտալ հիւանդանոցէն։ բայց ասի, այս ջուրն արդէն առաջին փորձով կը յայտնէ ինքզինքը։ Այս ջուրին վրայ տեսբրտիներ ձրիաբար կը տրուին այս ջրին բոլոր մեթ բանտիներու, գլխաւոր դեղատանց և Պուտապէշի դրասնէկին մէջ։

Նմանօրինակ ուրիշ ջուրերու հետ շփոթութեան առաջքն առնելու համար, խոնարհութիւն է միշտ փնտռել Ֆիրանսուա-Ժոզէֆի մաքրողական աղ գիւրին նշանը որ կը դանուի ամէն շիշերուն վրայ։

ՖՐԱՆՍՈՒԱ ԱՂԲԻՒՐ
RANÇOIS JOSEPH
ՊՈՒՏԱԲԼԷԹ (ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ)

Տիեզերական կերպով ընդունուած է իւր անվրէպ ազդուութեան համար։

ԱՄԷՆՈՒՐԵՔ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Ա. Յանուցանք Ս. ՀԱՄԱՍԵՒԱՆ

ՏՊԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ, ՌՈՒՆԵՐ ԵՒ ԼՐԱԳՐԵՐ

ՃԵՐՄԱԿ ԱԿՈՌՑՆԵՐ

Առողջապահութիւն Երեսի

ՊՈԹՈՅԻ ՋՈՒՐԸ ‖ EAU DE BOTOT

Կը պահպանէ ակռայները, կը պնդէ ընդերքը, կը զովացնէ բերանը։

ՓՆՏՈՒԵԼ բոլոր ՊՈԹՈՅԻ ՋՈՒՐԸ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ՝ 17, Ռիւ տը լա Բէյ, ԲԱՐԻԶ։
Ասկից առաջ՝ 229, Սէնթ-Օնօրէ

ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ ԳՈԼՈՐ 2 ՖՐԱՆԿԱՆՈՑ ԳԻՆ

Հարցնել նաև Պոթոյի Վիշիկրը ՏԸ ԹՈՒԱԼԷԹ, Նրբաբեռներ և բոլորովը դերասանց։

64 Կը գտնուի ի Կ. Պոլիս, Պօն Մարշէն, 554, Մեծ փողոց Բերայի

ՇԱՆԹԱՀԱՐՈՂ ԹՈՐՏ ԹՐԱՑԲ

ԳՈՒՍՈՅԻ ԿՈՏՈՐԻԶԸ

Կ'ոչնչացնէ մուկ, խը-լուրդ, կուզ, աղուէս, եւ կրծողներու ամէն դասը։

Բերիշ ամէն արտադրութիւններէ գերազանց։ Անմահ յաջողութիւն։ Եռէք եւ դատեցէք։

Միակ արտադրութիւն որ չպարունակեր ո՛չ փոսֆոր, ո՛չ արսենիք, ո՛չ սդրիքնին, ո՛չ տարէա պէուէն, ո՛չ ատէրլէ-Դէ։ Ո և է վտանգ չուտի ընտանի անասնոց համար։

Բարիզի 1889ի Յուցահանդիսին մէջ առաջին մրցանակ եւ ոսկի շքադրամ

ԱՆՍԱՀՄԱՆ ԿԵՐՊՈՎ, ԿՐՆԱՑ ՊԱՀՈՒՄ։

ԳՈՐԾԱՏԵՐԻՈՒԹԻՒՆԸ ԴԻՒՐԻՆ — ԱՐԴԻՒՆՏԵՌ ԱՊԱՏՈՎ

ԿԷՍ ԴԱՐՈՒ ՅԱՋ ՁԱՒԹԻՒՆ,—53 վարձատրութիւնք՝ որոց 14ը ոսկի միտալ եւ 15ը պատուոյ վկայագիրք։

Մէնթիայի Ճշմարիտ Ալէքսիր

ՌԻԲԷԼԷՍԻ ՄԷՆԹԱՑԻ ԱԼԷՔՍԻՐ

Մարսողութեան, ստամոքսի և աղիքաց դանդատութեան համար դերազանց

Միակ ճշմարիտ ՄԷՆԹԱՑԻ ԱԼԷՔՍԻՐ է որ հեշտաշարժ, առողջ և ուժան ըմպելի մըն է, տալ երիկներուն մէջ անհրաժեշտ։ Զգուշական հոգս դեղ մըն է ընդդէմ տարափոխիկ հիւանդութեանց, ինչպէս և արգելարգիլ ու անպտուղ ընտիր ջուր մը։—Կը գտնուի ամէն լաւ Դեղատներու և Դեղատարներու մէջ։

Գ. ՆԱՔՈՒԻՆ ՆՅԱՆ

ԳՈՐԾԱՐԱՆ Ի ԼԻՈՆ, 9, Գուս տ'Էդպուիլ։ — ՌԻԲԷԼԷՍԻ — ՄԷՆԹԱՑԻ ԲԱՍԹԻՑՆԵՐԸ — Կեդրոնատեղի Բարիզ, 14, Ռիւէ փոզոյ։

Պահանջել Ռիբէլէսի անունը 150

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ—ՈՒԺ—ԿԱՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՏԻՆ ՏՈՒԳՈՐ ԼԱԼՈՅԻ —Վերջին քսան և հինգ տարուան մէջ ապացուցուած է թէ այս դեղը ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԻԱՆԴԱՐՄԱՆՆ է որ մնչեւ ցարդ գտնուած է, կատարելապէս բուժելու համար ուղեղի հիւանդութիւններն, ոնդամարմնութիւն, քնաստութիւն, զառանցանք, առնական կարողութեան վարչման կորուստ, եւ առնական դիտերու կորուստն յառաջ եկած ամէն գործարանական խանգարում։

Կը բուժէ գլխացաւամարմնութիւնը, Ջղային եւ սրտի հիւանդութիւնները, լեարդի եւ երիկամանց հիւանդութիւնն, արեան չրջանի բոլոր խանգարումները։ Ընդհանուր հիւծութիւն եւ ապառամ։ Կը կանգնէ կենսական դիտերու ո և է կորուստ որ յառաջ եկած է ո՛ր և է յանգամէ։

Զգային տկարութեան եւ սաստիկ հիւանդանց մէջ այս դեղին ազդեցութիւնն սքանչելի եւ հարազատ է։ Մեխամարմնութեան դէպքերուն եւ տիսանկութեան ճշմարտագոյն դրաստարակ արագութեամբ։

ՏՈՍՖՈՐ ԼԱԼՈՅԻ ՀՈՍՖՈՏԱՅԻՆ Ջրային հեղ եւ ուղեղային գրգռութիւն կ'ստեղծէ, որեան մէջ մեր ծանանելով կենսական նիւթերարական տարրերը, գոյացորդ, որ ուղիղին կեդրոնական ճշմարիտ գրգռութիւնն է։ Աւելանալու դէպքին կը կենդանացնէ մարդկային ամէնքի գործունեութիւնն մէջ, մարմնին եւ միտքին տալով հնչեկում եւ ուժգոյ առողջութիւնն մը։ Արդեան որ կարելի է բոլոր պարտականութիւնները կատարել վստահութեամբ եւ գոհունակութեամբ։ Աւարտեալ է, կը զգէ եւ կը ճոխանէ արիւնն եւ նոր առագրութիւն մ չուտայ ուղիղին, Ջրային գրութեան եւ մկանանց։ Իւր վերսկսրգիչ ազդեցութիւնը կը տեսնուի գոր ծածուած առաջին օրէն իսկ, Ջրային գրութեան եւ ժամանակ կարողութեանց Նշանաւոր յաւելումն եւ բարգաւաճում մը դէր վարժութիւնն հիւանդը չատուց ի վեր կ՝ուսանէր։ Մարդութիւնը վերանորոգուած է։ Աւարտեալ հրաշալի կերպով կ'աւելնայ։ Ուժաց պատանը կանանաւորապէս կը կատարուի։ Քանը կը լնի հանդարտ եւ կաղ գուրիչ։ Դիմքը կ'սկսի լենայ, շրթունքը կը գունաւորին, աչքերը չորուն կը լնին, մարմնի պայծառ եւ առողջ գոյն մը կ'ստանու, մարդը այժ կ'ստանան։

Զգուշացէք սուտ նմանութիւններէն։ Տոսֆոր Լալոյ ճշմարիտ Յաջողանքը պարունակեալ է միայն շիշերուն մէջ որոնք բերանանկան կատարարութիւնս գրոնքը կը կրեն ոս բառերով Dr. Lalors' Phosphodyne, London, England գրան փարագրեալ։ Այս գեղին ունեցած յաջողութիւնն յառաջ բերած բազմաթիւ վատանգաւոր եւ ինքնակոչ կեղծիքներ։

Մեծագանակ եւ փոքր-քանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ Ներկայացուցչին քով,

Մ. ԷՄՄՈՒՆՏՆ ԳԱՐԴԻԱՆԱ

Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վոյվոտա պահականոցին քով, կայսրան Թրամուէյէյ, 95 և 97։

106

ԼԱ ՌՈՒԱՆԷԶ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի 1837

Կեդրոնատեղի՝ 18, Սէն-Մառք փողոց, Բարիզ

Գրամագլուխ,	4,000,000	Գանձելի հաստոյթք և պահեստի դրամ	3,900,000
Տարեկան հաստոյթ	1,150,000	Վճարեալ ընտաներն իբր	30,000,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ կալուածներ, վաճառք և կարասիք, նպաստաւոր պայմաններով և չափաւոր դնելով։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել ի գրասենեակ ընդհանուր գործակալութեան, Գալաթիա, Մահմուտիէ փողոց, թիւ 2, Ճէբէմեան խան, Գամմնտոյի Պանդարին դիմաց։

94 Ընդհանուր գործակալք Թուրքիոյ ՍԻՄՈՆ ԲԱՑՍԷՐԼԵԱՆ և ԸՆԿ.

ROYAL VICTORIA

ՄԱԶԵՐՈՒ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

ԱՆՎՐԻՊԵԼԻ ԴԱՐՄԱՆ

ՄԱԶԵՐՈՒՆ, ՄՕՐՈՒԹԻՆ ԵՒ ՊԵՏԻՆ ՏԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԻՐԵՆՑ ՈՅԺՆ ԵՒ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ

Գործածութիւնը դիւրին. Կ'արգիլէ մազերուն թափիլը. Հազարներեակ բայց ապահով արդիւնք յառաջ կը բերէ. Բնական և փայլուն գոյն կուտայ մազերուն։ Գործածութիւնը բազմաձաւս չէ.

ՆԵՐԿ ԶԻ ԱՅՍ

Փափաքեալ ապդիւնքն ընդհանրապէս յառաջ կուգայ 10—15 օր տեսայ

Ահա անձինք որք ծանր հիւանդութիւններէ ելած են, անոնք որ մուտանդութիւններ ունին, կանայք որ կամ տուած էն և մեծ յոգնութեանց ենթակայ բոլոր մարդիկ իրենց մազերը կորսնցնելու ենթակայ են. այս պարագայից մէջ մանաւանդ ՄԱԶԵՐՈՒ ԱՊՏԱՆԱԿԱՆ ՎԻԳՏՈՐԻԱ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉԸ կոչուած է,

ՄԵԾ ՆԱԽԱՁՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՏՈՒՑԱՆԵԼՈՒ

Ի Թուրքիա մեծաքանակ վաճառման համար միակ կեդրոնատեղին է ԷՄՄՈՒՆՏ ԳԱՐԴԻԱՆԱ, Մթերանոց անգլիական, Վոյվոտա. Թիւ 95 և 97, Գալաթիա։ 106

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱ

Մասնաւոր բաղադրութիւն Միլանի Պրանգա եղբարց

Մատակարարք Իտալիոյ Արքայական Տան

Ոսկեայ շքագրամ՝ Բարիզի 1889ի Տիեզերական Արուեստահանդիսին մէջ։

Քսան տարուան յաջողութիւն Իտալիա, Յունաստան, Ամերիկա, Ի Հնդկաստան, Աֆրիկէ և Եգիպտոս—Շքադրամ 1885ի Ամերդամի, 1884ի Թուրինի, 1883ի Նիսի, 1881ի Մելբուռնի, 1888ի Մէլբուռնի և Պրուսելի, 1879ի Սիտնէյի, 1878ի Բարիզի, 1876ի Ֆիլատէլֆիոյ, 1873ի Վիեննայի մեծ ջազդային ցուցահանդէսներուն մէջը։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱ տուրդոյապահական ամենէն ծանօթ պիդդրն է։—Շատ բժիշկներէ կը յանձնարարուի իբր զգուշական դարմանական ճաշակային երկիներու տենդերու, տարափոխիկ հիւանդութեանց և քոլերայի։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱ կը դիւրացնէ մարսողութիւնը, կը հանդարտեցնէ ծարաւը, կը գրգռէ աթոռակը, կը բուժէ գլխու ցաւը, դիտ պտոյտը, ջղային դաստ և մելամտութիւնը։

Այս ըմպելիքը, բոլոր ծանօթ պիդդրներէն և ամէնքներէն գերազանց, կ'առնուի ամէն օր ճաշէն առաջ իբր ախորժարար։ Ճաշէն յետոյ, ստդու մարսողական է։ Կարելի է խառնել զանի վերմութի, գինիի, Սելցի ջրոյ և խաղուելի հետ։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱ, ինչպէս և նոյն տան վերմութը, կը գտնուի գլխաւոր անուշարարաց, նպարավաճառաց և դիեվաճառաց քով։

Թուրքիոյ համար կեդրոնատեղին է ՊՈՆՈՒՄ և ԲԼԷՔՔԻԱ 107

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՀՈՏԱԼԻԷՏ ՆԻՒԹԵՐ

ԲՐԱՈՒՆ ԸՆԿԵՐԱՒԹԵԱՆ, 117, ՆԻՒ ՈՆՏ ՍԹՐ. ԼՈՆՏՈՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ

ԼԷ ԺԱՒԱՅՕ ՏԸ ԼԱ ԳՈՒՌՈՆ, Նոր աբանչլի հոտ
ՖԼԱՊ Է՝Լ ՊԼՈՍՍՈՄ, վարդի խնձորենւոյ ծաղիկք
ՁԱՐԵՆԱ, Ուսասկան գողանոյշ հոտ
ՀՈՒԱՅԻ ԼԻԼԱՔ, ճերմակ եղիեանի
ԳՈՐԻԼԱՐԻՍԻՍ, Նոր-լուսկ
ԲԱՑՄԱ ՎԻՈԼԷԹ, Հեշտաբոյր
ԱՍՖՈՏԵԼ, ՕՐԻՏԻՍԱ, ՁԻՔՐ, ևլն.
ՀՈՒԱՅՏ ԷԼԻԶԱՐՈՒԹ

ԷՍ ՊՈՒՔԷ
ՁՈՐԻ ԳԼԸՊ
ՕՐՈՐՈՆԱՔՈ
ՎԻՈԼԷՏ
ԻԼԱՆԼԻԼԱՆԿ
ՄԻԼՖԼԷՍՈՒ
ՁՈՐՄԱԿ ՎԱՐԴ ևլն.

«Ֆլապ էյԼ Պլոսսոմ»ի առթիւ, Լոնտոնի Բաուրդ լրագիրը կ'գրէ. «Եղանակին ամէնէն նորելուկ հոտերէն գերազանց կը համարուիք Ֆլապ էյԼ Պլոսսոմը, Լոնտոնի Բրաուն ընկերութեան. Կը ծաղուի Թագի ձեւով Եիլեր ունեցող շիշերու մէջ. Միւս բոլոր տեսակները կեղծ են.

ԼԱՎԱՆՏԸՐ ՍԱԼԴ, անգլիական ապեր լավանտապով—«Վայելուչ նորելուկ ազդուզարդի սեղանի համար. Լավանտայի գերմերտիր անուշահոտութիւն։ Եթէ շիշը մէկ քանի վայրկեանից թոռուս, սենեակին օդը կը մաքրուի և կը զովանայ։» Այլապէս կ'ըսէ Լոնտոնի «Տիկնանց Լրագիրը»։ Գերազանց պայման մը է ընդդէմ դլխու ցաւերու, հարբուխի ևն։ Կը ծախուի Թագի ձեւով Եիլեր ունեցող կանաչ շիշերու մէջ։ Միւս բոլոր տեսակները կեղծ են։

ՕԹԱԼԻՆ, փոշի։ Տիկին Աութլինա Թագդի կը գրէ. «Գոհունակութեամբ կ'ըսեմ թէ ձեր Օթալինը շատ գերազանց կը գտնեմ. մարմնին վրայ եղ թոզու շատ հաճելի տպաւորութիւն մը։ ԱՏԵԼԻՆԱ ԲԱԳԴԻ»

ՆՈՒԻՐԸ ՕՁԱՌՆԵՐԻ Վարդի խնձորենիներով Սպանի Զարենա, Սամսն Լիլիա Պլան, Սամսն Ռոզ Ամենէդ, Վիոլէդ անկէզ։ Անգլիական Բոլսնեի Գուար, Անգլիական լավանդայի Ջուր, Գոլա Գրեմ և այլն։

Վ ԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԴԱՌԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԷՐԿԻ

Զաքաթիա Պէօյուք Մելլէթ խան, միջազգային թղթատարաստան վրայի յարկը

Այս Դղնանաւոր գործատունն, որ արժանաւոր համարաւ մի ատուցած է ի մեզ, այս ձմրան եղանակին առթիւ իւր վաճառքներու քանակութեան վրայ յաւելումմ մի կ'ընէ, որ արդէն բաղմաթիւ է Ցիրանական; Ինդիկական, Գերմանական եւ Պեշճեական բերդերու զանազան տեսակներով։

Հետեւաբար իւր բուն գործարանին ապրանքներուն վրայ որ են օձան համար ամէն տեսակ Ճարմանկեղէնք, բանուածք, կիսազգեստ, բալիքօ, քորսէ, թաշկինակ, սեղանի պեսպիր, շապկի, շապկիներ, ռասմանք, Դիլանել կանանց օրիորդաց և փոքր աղջկանց համար զարդ ազգ եսանք, ուսեցած է ուրիշ տեսակ անթիւ Դիլեր բոլորովին ընտիր տեսակի։

Հասարակաց զարմանքը կը գրաւէ մանաւանդ այն վայելուչ և զանազան տեսակ վերարկուներն և ճաքերներն կանանց օրիորդաց և պարոյց, որք բոլորն ալ վերջին Դորանձնութեան հանմամբ ճաշակով ու շքեղութեամբ յօրինեալ են։

Ցաւելումմ մի բրած է նաև ոսպարուած զգեստներու պատրաստութեան Դորանձնութեան վրայ որ արդէն ճոխ է պէտքան, և իւր ընդարձակ արհեստանոցին շնորհէն կրնայ կատարելապէս գոհացնել բոլոր իւր յաճախորդները նոցա ճաշակին ու բարձանց համեմատ ի գործ դնելով ինչ որ ապրարդուն։ Կը գտնուի նաև մինչեւ 16 տարեկան տղայոց համար ամէն տեսակ զգեստներ բարձրեր Խիստ չափաւոր գներով։ Կը ծախուին մեծ եւ փոքր քանակութեամբ.

ՍԱԿԱՐԱՏՈՒԹԻՒՆ ՉԵԿԱՅ 8

DÉPURATIF INCOMPARABLE
Le Grand Régénérateur du Sang

ROB LECHAUX

Sucs végétaux concentrés de
Cresson et de Salsepareille rouge
FORTIFIE, RENOUVELLE LE SANG
Donne la Santé, la Force, la Vie
Médailles d'Or et Diplômes d'Honneur
A TOUTES LES EXPOSITIONS
Demander la Brochure sur la RÉGÉNÉRATION du SANG
Dépôt Général: MARIO LECHAUX, Pharmacien-Chimiste
Rue Sainte-Catherine, 164, BORDEAUX
Détail dans toutes les bonnes Pharmacies

EMULSION SCOTT

(ՍԿՈՏԻ ՕՀԼԵՐԵԿ)

ՄՈՐԻՒ ՁԿԵՆ ՉՈՒՏ ԻՒՂ

Իբրեւ ուղի բոլոր յաւելութիւններէն զատ, իբրեւ ֆոսֆիդներու յաւելութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ թոքախտ
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ իւղերը
Կը բուժէ հաղը, ցրտաւութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճոզաւութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն.

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս. ՀԱՄՄԻՐ ԵՒ ՀԻՐՉԷԼ 105

ՍԱԼԻՀ ՍԸՏԳԸ

ՊՈԼԻՍ, ՍՈՒԼԹԱՆ ՊԱՅԱԶԻՏ, ՕԴՃՈՒԼԱՐ ՊԱՇԸ ԹԻՒ 61

Արանց, կանանց և տղայոց համար ամէն կարգի գեղ եղիկ ու դիմացկուն կոշիկներ կը պատրաստուին Ֆրանսական առաջնակարգ ապրանքներէ։ Այս խանութը դիմող յաճախորդք մեծապէս գոհ պիտի լինին մանաւանդ գնելու ժամանակ թենէն։ 2 թիւէն 4 թիւ կոշիկներու կարով պատրաստուածները հինգ ղրշ աւելի պիտի ըլլան փայտէ գամով պատրաստուածներէն։ 4 թիւէն 6 թիւի համար 5 ղրշի յաւելում մը պիտի ըլլայ այդ տարբերութեան վրայ։

Ղրշ.	տեսակ
85	ամէն տեսակ կարով պօթին կալոշ
52	սկարբին կարով
140	կալոշով մայկ կարով
65	պօթին կարով
80	մէստ կալոշ գամով
140	ամէն տեսակ մայկ
160	փայլուն մարթէ մայկ

Ղրշ.	տեսակ
33	կնոջ մուճակ
40	պայատական կալոշ
70	կնոջ համար պօթին կալոշ
45	16 թիւէն մինչ 21 թիւ պօթին կալոշ տղայոց համար
150	թէլաթին և ուղղի մարթէ մայկ

Տղայոց յաւուրկ կոշիկներու 21 թիւէն վեր եղածներուն համար հինգ ղրշի յաւելուած մը պիտի ըլլայ։ Ցատկապէս յանձնարարուած կոշիկներու համար հարիւրին տասը յաւելում մը պիտի ըլլայ այս գնոյն վրայ։ 143 16—24

ՇԻՐՔԻԹԻ ԽԱՅՐԻՑԻ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ 12

1890 ՕԳՈՍՏՈՍ 8 ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԸՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՅՆՈՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Վերջերն Լեռնոյ ընթացքներ	Կամարջքն Գիշերոյ ընթացքներ
11 30 Ա.ռնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.	12 30 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Ա.ռնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Պէյաճ. Միրկ. Եենիք. Թարպ. Պէպիլբ. Մէպզ. Եենիմ.
11 30 Եենիմ. Մէզ. Պէպիլբ. Թարպ. Եենիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Ա.ռնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ	1 20 Պէշիքթ. Օրթաք. Գուրլ. Ա.ռնավ. Ր. Հիսար Պէյաճ. Եենիք. Թարպ. Պէպիք. Մէպզ. Եենիմ.
11 30 Վանիք. Զենկլ. Պէյլեր. Գուզկ. Պէշիք.	1 45 Իւսկ. Գուզկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Զենկլ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանդրմա Զուպդ. Բարպապէնճ Պէյդզ Թարպ. Պէդիք. Մէպզապ. Եենիմ.
11 40 Պէյդզ. Բարպ. Զուպդ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զենկ. Պէյլ. Գուզկ.	2 15 պէշիք. Օրթաք. Եենիք. Թարպապա պէպիլբ. Մէպզապ. Եենիմ.
12 — Ր. Ա. Գանտ. Եենիմ. Մէպզ. Պէպիլբ. Թարպ. Եենիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Ա.ռնավ. Գուրուչ. Օրթա. Պէշիք.	2 0 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Ա.ռնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկեան Եենիք. Թարպապ. Պէպիլբ. Մէպզ. Եենիմ.
12 30 Պէպիլբ. Թարպ. Պէյդզ Բարպ. Զուպ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զենկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիքթաշ	2 45 Գանտ. Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Զենկլեկ. Ա.ռնավ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար Գանդրմ. Միրկ. Եենիք. Բարպապ. Պէյդ. Թարպ. Պէպիլբ. Մէպզապ. Եենիմ.
1 15 Եենիմ. Մէզպ. Պէպիլբ. Թարպ. Եենիք. Սթէն. Միրկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Ա.ռնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ	3 15 Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Ա.ռնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Պոյաճ. Սթէն. Եենիք. Թարպ. Պէպիլբ. Մէպզապ. Եենիմ.
1 30 Եենիմ. Մէպզ. Պէպիլբ. Թարպ. Պէյդզ Բարպ. Զուպ. Գանդրմ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զենկլ. Պէյ. Գուզ. Պէշիք.	4 — Պէշիքթ. Օրթաք. Գուրուչ. Ա.ռնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Պոյաճ. Սթէն. Եենիք. Թարպ. Պէպիլբ. Մէպզապ. Եենիմ.
2 — Եենիմ. Մէպզ. Պէպիլբ. Թարպ. Եենիք. Միրկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Ա.ռնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.	5 — Իւսկ. Պէշիք. Օրթ. Գուր. Ա.ռնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եենիք. Թարպ. Պէպիլբ. Մէպզ. Եենիմ. Ր. Ա. Գանտ.
3 — Եենիմ. Մէպզապ. Պէպիլբ. Թարպ. Պէյդ-Ղ Բարպ. Զուպ. Գանդրմ Ա. Հիս. Գանտ. Վանիք. Զենկ. Պէյլեր. Գուզկ. Իւսկ.	5 50 Պէշիք. Օրթաք. Ա.ռնավ. Ա. Ր. Հիսար Միրկեան Զուպդ. Եենիք. Պէյդզ Թարպ. պէպիլբ. Մէնաբ. Եենիմ.
3 15 Եենիմ. Մէպզապ. Պէպիլբ. Թարպ. Եենիքեոյ Մէնէնա Միրկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Ա.ռնավ. Գուրբ. Օրթաք. Պէշիկ.	6 20 Գանտ. Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթաք. Ա.ռնավ. Պէպէք Ա. Ր. Հիսար Միրկ Եենիք. Պէյդզ Թարպ. Պէպ. Մէպզապ. Եենիմ.
4 — Եենիմ. Մէպզապ. Պէպիլբ. Թարպ. Պէյդզ Բարպ. Զուպ. Գանդ. Ա. Հիսար գանտիլ. Վանիք. Զենկ. Պէյլեր. Գուզ. Պէշիկթաշ	7 15 Պէշիք. Իւսկ. Գուզկեանց Օրթաք. Պէյլեր. Զենկլ. Ա.ռավ. Գանտ. Ր. Հիսար Պոյաճ. Գանդրմա Եենիք. Թարպ. Պէպիլբ. Մէպզ. Եենիմ.
4 15 Եենիմ. Մէպզապ. Պէպ'ւբ. Թարպ. Եենիք. Մէնէնա Միրկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Ա.ռնավ. Գուրբ. Օրթաք Պէշիքթաշ	8 30 Պէշիքթաշ Օրթ. Ա.ռնվուա. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եենիք. Թարպ. Պէպ.բ. Պէպէ Եենիմ.
5 — Եենիմ. Մէպզապ. Պէպիլբ. Թարպ. Պէյդզ Բ. Պաչճեն Զուպդ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. Զենկլ. Պէյլեր. Գուզկ. պէշիք.	9 15 Պէշիկ. Օրթաք. Գուրբ. Ա.ռնավ. Ր. Հիսար Պոյաճ. Գանդրմա Եենիք. Պէյդզ Թարպ. Պէպիլբ. Մէպզապ.
5 4 Եենի